

Leto XXVIII.

Številka 7. in 8.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1912.

VSEBINA.

1. *Dr. Fran Mohorič*: O pravnem značaju in pomenu vročbe plačilne prepovedi zavezančevem dolžniku (§ 294 izvrš. r.) 193
2. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.
  - a) Poslednje sporočilo, daritev ali naklonitev po §-u 1019 o. d. z.? Pravni naslov naklonitve ni daritev, če nezakonski oče obljubi svojemu otroku kaj primernega 212
  - b) Članstvo „Glavne posojilnice v Ljubljani“. — Pogoji za začetek in prenehanje članstva pri zadrugah z neomejeno zavezo 218
  - c) Prodajalec, ki si ob prodaji na obroke pridrži lastninsko pravico do prodane in izročene stvari (pactum reservati dominii), moti mirno posest, če odzame kupcu izročeno stvar samolastno radi neizpolnjenih plačilnih pogojev (§§ 309, 319, 346 o. d. z.; 2 in 3 zakona z dne 27. aprila 1896 št. 70 drž. zak.) 224
  - d) Nedoletniku pomotoma dostavljeno in že pravomočno plačilno povelje je uničiti le potom tožbe zavoljo ničnosti, oprte na § 529 (št. 2) c. pr. r., ne pa z vnovično vročitvijo plačilnega povelja zakonitemu zastopniku po zmislu predpisov §-a 6 odst. 2 c. pr. r. 226
  - e) Pravica zahtevati razveljavljenje ženitnih paktov radi ločitve zakona, je zgolj osebna pravica zakonskega druga. Odvetnik, kateremu je zakonski drug dal splošno pravdno pooblastilo in mu naročil tožbo, po smrti tega zakonskega druga niti tedaj ne more s pridom vložiti tožbe na razveljavljenje ženitnih paktov, ako je še za življenja pooblastitelja storil prve korake za upotitev tožbe na ta način, da je z opominjevalnim pismom dal nasprotniku tožečega zakonskega druga rok za prostovoljno privolitev k razveljavljenju 228
- B. Kazensko pravo.
  - a) Kako je pojmovati zakoniti izraz „ponujati na prodajo“ v zmislu § a 11, št. 2, odnosno §-a 2, zakona

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Slovenski Pravnik.

Leto XXVIII. V Ljubljani, 15. avgusta 1912. Štev. 7. in 8.

O pravnem značaju in pomenu vročbe plačilne prepovedi zavezančevem dolžniku (§ 294 izvrš. r.).¹⁾

Spisal dr. Fran Mohorič.

I.

Že v prvem času veljave novega izvršilnega reda sem imel priliko v svoji razpravi: »Odstop in preodkaz terjatve po novem izvršilnem redu« (»Slov. Pravnik« 1900 št. 193) opozarjati na dejstvo, da zahteva izvršilni zakon, v nasprotju z določbo §-a 1392. o. d. z. glede pogodbenega odstopa terjatve, zlasti tudi obvestitev zavezančevega dolžnika (»debitor cessus«) za veljavnost rubeža in posredno torej tudi za veljavnost preodkaza terjatve.

V le-tej razpravi je rešiti vprašanje o načinu, pomenu in učinku te obvestitve.

1.) Izvršilni zakon nadomestuje nasproti zavezancu pogodbeni odstopni sporazum med odstopnikom in odstopojemnikom s prisilnim sredstvom: a) prepovedi vsake razpolage glede zarubljene terjatve in zlasti izterjanja terjatve; b) obenem mu je naznaniti, da je zaht. upnik na zarubljeni terjatvi pridobil zastavno pravico.

2.) Nasproti zavezančevemu dolžniku zahteva zakon: a) predvsem tudi njegovo obvestitev, stopnjevano: b) s prepovedjo izplačila (zarubljene) terjatve zavezancu, in združeno nadalje z obvestilom: c) da je zaht. upnik na (zarubljeni) terjatvi pridobil zastavno pravico; d) končno pa ustanavlja zakon v §-u 294 i. f. izvrš. r. pravico za zavezančevega dolžnika, izpodbijati plačilno prepoved z rekurzom.

¹⁾ Književnost: 1.) Fürstl: Kommentar zur E. O. — 2.) Neumann: Kommentar zur E. O. — 3.) Gerichtshalle: Kommentar zur E. O. — 4.) Czoernig: Vorlesungen über die E. O. — 5.) Walker: Grundriss der E. O. — 6.) Schuster: Das österr. Z. P.-Recht. — 7.) Pollak: Z. P.-Recht. — 8.) Materialien zu der österr. Z. P.-Gesetzen I. str. 562, 563.

Meritorno pa ustanavlja § 294., da je rubež smatrati opravljenim (še-le) z dostavitvijo plačilne prepovedi zavezančevemu dolžniku. Zraven še določa: V kolikor je vročiti plačilno prepoved v tozemstvu, je ni vročiti po pošti, ampak po drugem vročevalnem organu.

Vse isto velja za zavarovalno izvršbo (§ 374 ivrš. r.).

V razmerju s §-om 294. se pri začasni odredbi izvršuje prepoved tretjemu, s prepovedjo na nasprotnika ogrožene stranke, da ne sme razpolagati s svojo terjatvijo ali svojim zahtevkom, in z zapovedjo na tretjega dolžnika, da ne sme svojega dolga upravičencu izplačati ali sicer kaj ukreniti, kar bi obrezvspešilo ali obtežilo izvršbo glede začasno zasežene terjatve ali drugega zahtevka. (§ 379³ izvrš. r.)

b) V zavarovanje drugih zahtev (ne terjatev) po začasni odredbi ustanavlja § 382⁷ izvrš. r. zavarovalno sredstvo: »Sodna prepoved dolžnikovemu dolžniku, ako ima nasprotnik stranke v nevarnosti do druge osebe kako zahtevo do dajatve ali izročbe stvari, katerih se dotika po stranki v nevarnosti zatrjevana ali nji že priznana zahteva. Ta prepoved se izvršuje s tem, da se prepoved na nasprotniku stranke v nevarnosti vsaka razpolaga glede svoje zahteve proti drugi osebi in zlasti prejem tistih stvari, ter da se veli oni drugi osebi, da ne sme, dokler ne ukaže sodišče, nič drugega, niti izročiti stvari, ki gredo nasprotniku stranke v nevarnosti, niti sicer kaj započeti glede njih, kar bi utegnilo obrezvspešiti ali znatno obtežiti izvršbo na nje.«

To določbo dopolnjuje še določba §-a 385.: »V §-u 382⁷ označena prepoved dobi nasproti imetniku stvari moč še-le z vročbo. On je od tega časa odgovoren za vso škodo, ki nastane . . . . (z ravnanjem proti prepovedi). Ta določila veljajo enako za dolžnikovega dolžnika ali za imetnika stvari, ako se je dala sodna prepoved po §-u 379³.«

Po §-u 395 je predpisana vročba zavezancu in tretjem dolžniku v lastne roke.

S tem bi bila zbrana vsa zakonova tvarina (»sedes materiae«), ki se tiče našega vprašanja.

Razmerje med določbo §-ov 294, 295 in določbo §-ov 379³, 282⁷ in 285 izvrš. r. je torej to, da je pri izvršbi rubež terjatve objektivno opravljen še-le z vročbo plačilne prepovedi zavezančevemu

dolžniku, in da je začasno odrejena prepoved na tretjega — letemu nasproti obvezna šele z vročbo, a napram predlagateljevemu nasprotniku je veljavna začasna odredba tudi že poprej

Pri rubežu terjatve je vročba zavezančevemu dolžniku ustanovitven pogoj za postanek rubeža, pri začasni odredbi pa le nasproti tretjemu dolžniku ne more nastati odgovorna zaveznost, predno je bila prepoved vročena njemu; — to je: za njegovo obveznost je treba, da je on osebno obveščeno začasni odredbi, in do te obvestitve z vročbo lahko tretji dolžnik veljavno izpolni svojo obvezo nasproti svojemu upniku, kakor »debitor cessus« lahko izplača odstopniku, dokler o odstopu ni bil obveščeno (§ 1392 o. d. z.). Toda, ali naj se vrši vročba po §-u 294 v lastne roke zavezančevemu dolžniku, o tem se izvršilni zakon ne izreka, kakor se pozneje izkaže — samo na videz ne.

Zlasti se zakon tudi ne izreka z nobeno besedico o tem, ali je v §-ih 294, 295 in v §-ih 379³, 382⁷, 385 izvrš. r. dopustna takozvana nadomestna vročba. To vprašanje dela sodni praksi mnogo preglavice in še danes ni razjašnjeno, kamoli rešeno.

Kje je razlika? O tem je merodajen le civilni pravniki red, in sicer v svojih nastopnih določbah:

1. Če ni predpisana ali potrebna vročba v lastne roke, a) tedaj je dopustna nadomestna vročba veljavno vsaki, vročevalnemu organu znani, k družini spadajoči domači osebi ali v družini služeči odrasli osebi (§ 102¹ c. pr. r.) in če ni takih oseb, se sme vročba izvršiti na roke v isti hiši stanujočemu najemodajalcu ali njegovemu, tamkaj stanujočemu pazniku, ako sta voljna spis sprejeti (§ 102² c. pr. r.).

b) Za osebe, katerih ni najti v njih poslovalnici (prodajalnici), ali na mestu njih obrtovanja, se sme opraviti vročba kaki tam navzočni odrasli osebi, o kateri vročevalec ve, da spada k naslovljenčevi družini, ali da služi v njegovem vsakdanjem opravilu ali njegovem obrtu. (§ 102 c. pr. r.).

c) In če se ne da vročiti nobenemu nadomestniku, je dopustna položba na pošti ali pri občini in s pritrtilom obvestila o položbi na vratih naslovljenčevega stanovanja, poslovalnice itd. (§ 104).

2. Kadar pa je po zakonu predpisana vročba v lastne roke, (kakor zlasti pri tožbah itd.) a) se ima vročba opraviti na roke naslovljenca, njegovega posebnega pooblaščenca;

b) če to ni možno, more vročevalec naslovljenca pismeno, ali celo z naznanilom na vratih (če je stanovanje zaklenjeno) pozvati, da ima ob določenem času čakati na vročbo, in šele po brezuspešnosti tega poizkusa je spis položiti na pošti ali občini. (§§ 106, 107, 108 c. pr. r.)

3. Končno je v obeh slučajih, namreč v slučajih dopustne nadomestne ali predpisane lastnoročne vročbe možna a) vročba z javnim naznanilom; b) v zvezi s postavitvijo skrbnika, ako bi moral vabljenec vsled tega vabila, v obrambo svojih pravic opraviti pravdno dejanje in zlasti, ako je v spisu, ki ga je vročiti, kako vabilo zanj. (§ 115, 116 c. pr. r.)

4. Vse navedene določbe o vročbi so veljavne tudi za izvršilni red posredovanjem a) §-a 78, ki poziva zlasti tudi določbe o postopanju, katere Schauer v svoji izdaji izvršilnega reda izrečno enači z določbami §-ov 74—170 c. pr. r., torej zlasti tudi z vsemi določbami o vročbi v §-ih 87—122 c. pr. r.

b) O vročbi določa izvršilni red tudi v §-u 64 (splošno), v §-ih 171, 172, 272², 294, 295, 300, 301, 305, 272, 185, 199, 247, 99, 385, 395, 360, 331, 253, 72, 305, 229, 113 za posebne slučaje, ne da bi ti slučajji imeli vpliv na rešitev pričujočega vprašanja, ker rešujejo le obseg in osebe, ki jih je obveščati.

II.

V tej stvari še do sedaj ni izšla nobena vrhovnosodna odločba; tudi »Evidenzblatt« — najnovejši zbornik vrhovnosodnih odločeb — ne navaja nikake take odločbe. V enem oziru je to prav umevno: Če namreč zahtev. upnik, kakor mu § 54. izvr. r. nalaga, sodišču naznani pravi, natančni ali vsaj zadostni naslov dolžnika, se izvršuje ta vročba točno in brez vsake ovire. Po praksi se vsaka ovira pri vročbi glede zavezanca in vseh drugih udeležencev naznani zaht. upniku, da ovirajoci nedostatek pri vročbi odstrani v lastnem delokrogu. Zaradi tega torej pri vročbi po §-u 294 izvrš. r. ne more priti lahko do navskrižnih odločeb sodišč. Časih pa vendar zaht. upnik naprti rešitev ovir sodišču.

V nekem slučaju se je zarubila in preodkazala plača zasebnega uslužbenca A (inženirja) pri nekem na Dunaju bivajočem, a po svojih poslih mnogokrat in za dalj časa izven Dunaja bivajočem podjetniku

B.ju. Tekom izvršbe je poročal vročevalni organ, da je B odpotoval po svojih poslih in da je tudi njegovo sedanje bivališče neznano.

O tem obveščeni zaht. upnik je nato predlagal nadomestno vročbo v zmislu §-ov 102 do 104 c. pr. r. Okrajno sodišče je to odklonilo z utemeljitvijo: V zmislu §-a 294 izvrš. r. plačilne prepovedi zavezančevemu dolžniku ni dostavljati po pošti, marveč po vročevalnem organu, torej po sodnem ali občinskem vročevalcu, taka vročba pa se je že opetovano, a vselej brezuspešno poskusila, ker je sedanje bivališče naslovljenca neznano. Nadalje pa določba §-a 294, 301 izvrš. r. tudi dejansko izključuje nadomestno vročbo ali vročbo z javnim naznanilom. Sicer pa tukaj ne gre za navadno vročbo, ampak za opravo izvršbe, in pri tem rubež brez osebne vročbe v roke zavezančevega dolžnika ne more biti opravljen, iz česar izhaja, da mora zaht. upnik skrbeti za točnost naslova in tako omogočiti zakonito vročbo (§ 54¹ izvrš. r.).

Rekurzno sodišče v Ljubljani je s sklepom 16. oktobra 1911 R III 242/11 prvemu sodišču naročilo, da vročbo plačilne prepovedi povzroči, a) po predpisu §-a 294 izvrš. r.; b) v slučaju potrebe s porabo nadomestne vročbe po §-ih 102, 104 c. pr. r., — to iz razlogov: Vročeb plačilnih prepovedi zavezančevemu dolžniku ni opravljati v lastne roke, samo po pošti jih ni izvrševati. Ker pa je nadomestna vročba v zmislu §-ov 102, 104 c. pr. r. vselej dopustna, kadar je neznano bivališče naslovljenca ali njegova opravilnica, — in ta slučaj je tukaj dan, ker naslovljenca v njej ni bilo najti — je ta način vročbe dopusten tudi takrat, če je oseba, kateri je vročbo izvesti, vsled odpotovanja v svojem stanovanju ali v opravilnici začasno odsotna.

Prvi sodnik je torej nepravdo izrekel, da je nadomestna vročba nedopustna . . .

Pomotnost te odločbe se bo utemeljevala na koncu te razprave.

III.

Če rešitev vprašanja iščemo pred vsem v knjigi, izkaže se, da zadovoljive rešitve v njej ne najdemo.

Naziranje o dopustnosti nadomestne vročbe ima — menda prvi — Fürstl, komentar pri §-u 295 izvrš. r. na strani 599: on skuša nadomestno vročbo opravičiti iz nagibov, ki z

izključbo poštno vročbo hočejo doseči čim preje to, da se zavezančev dolžnik več ne more oprostiti svoje obveze.

Fürstlov nazor je sprejel Neuman,¹⁾ komentar, I. izdaja na str. 809, ki predvsem izvaja, da po pošti izvedena vročba ni neveljavna, ker bistvo določbe §-a 294 ne teži v načinu vročbe same, ampak v umestnosti zaradi zasiguranja vročbe.

Nadalje pa uči Neumann, da za ustanovitev rubeža ni treba (osebne) vročbe zavezancu, da pa nasprotno ne nastane pravoveljavna zastavna pravica, če je vročba zavezančevemu dolžniku neveljavna. Vendar izvaja še nadalje: »Vročba v lastne roke ni potrebna niti zavezančevemu dolžniku, niti zavezancu, pač pa se mora vročba v tozemstvu izvesti le po sodnem ali občinskem slugi, ne pa po pošti. Če je pa zavezančev dolžnik neznanega bivališča, takrat se rubež ne more opraviti. — Sicer veljajo predpisi §-ov 115, 116 c. pr. r. vsled §-a 78 izvrš. r. tudi v izvršilnem postopanju, vendar je pa vročba z javnim naznanilom tudi v izvršilnem postopanju dopustna samo takrat, kadar ni določeno, da se ima vročba izvesti na določeni način. To pa je tukaj določeno v §-u 294 z odredbo, da je vročiti po vročevalnem organu in ne po pošti!«

Tako Neumann.

3. Komentar k izvrš. redu v Gerichtshalle podarja samo, da treba navesti zavezančevega dolžnika, a z načinom in značajem vročbe se ne peča (stran 191 pri §-u 294).

4. Walker (Grundriss des Exekutionsrechtes, str. 109) uči samo po besedilu zakona in se sklicuje na odločbo 2. julija 1902 št. 2142 zb. št. 588, da zavezančevemu dolžniku nikoli ni vročati po pošti, ampak po drugem vročevalnem organu, da pa sicer po poštni vročbi rubež terjatve ni brez veljave.

5. Schuster (Das österr. Zivilprozessrecht, st. 732) samo ugotavlja, da se pridobi zastavna pravica na zarubljeni terjatvi šele z vročbo zavezančevemu dolžniku in pripominja, da se vročba v tozemstvu nima nikoli vršiti s pošto, in da pristoja zavezančevemu dolžniku pravica rekurza.

¹⁾ »Vročba v lastne roke ni potrebna niti glede tretjega dolžnika, niti glede zavezanca: torej (?) je glede obeh dopustna (?) nadomestna vročba.)

6. Cz o e r n i g (Vorlesungen, str. 257) se ne peča z našim vprašanjem, marveč samo iz nagibov razlaga izključbo poštno vročbe, namreč za zasiguranje obvestila zavezančevemu dolžniku, a) kateri bi lahko sprejem po pošti zanikaval; b) za ugotovitev, ali temelji zarubljena terjatev na kaki menici in enakih vrednostnih papirjih in c) zaradi takojšnje izjave po §-u 301 izvrš. r.

7. Zanimiva izvajanja nahajamo pri Pollaku (Zivilprozessrecht, str. 755): Plačilno prepoved je tretjemu dolžniku vročiti (in sicer ne po pošti § 294³, izjema §-a 302 izvrš. r. ampak) po vročevalnem organu (§ 346. sod. posl.) zato, da jo naslovljenec čim prej dobi in se tudi takoj lahko izjavi. Ta vročba se ne izvršuje »ad manus« (str. 521!?) zavezančevega dolžnika, zato (?) je taka vročba skrbniku, postavljenemu za znanega zavezančevega dolžnika neznanega bivališča dopustna (§ 276 o. d. z.). — Končno pa uči Pollak: Če je več (nerazdelno jamčečih) zavezančevih dolžnikov, onda je treba vročiti prepoved vsakemu izmed njih; sicer sme neobveščeni (z učinkom plačila in oprostila za vse druge) plačati zavezancu tudi tedaj, če mu je znano, da so sodolžniki že obveščeni, kajti zakon ne gradi zastavne pravice na vednost zavezančevega dolžnika o dovolitvi rubeža, ampak na vročbo plačilne prepovedi. Ravno tako ima vročba plačilne prepovedi učinek le za onega zaht. upnika, v čigar korist je izšla.

8. Za presojanje vseh teh nazorov je treba poznati natančno vsebino nagibov, na katere se nanašajo navedeni književniki (Materialije I., str. 562): . . . Prepoved zavezančevemu dolžniku je potrebna a) da se za bolj jasno stališče zavezančevega dolžnika v razmerju k svojemu upniku (zavezancu) formalno sankcionuje odklonitev plačila po zavezančevem dolžniku; b) da se na drugi strani obenem zabrani zavezancu nadaljna razpolaga in zlasti odstop terjatve toliko, v kolikor ve, da ga vsaka nadaljna razpolaga sedaj dela odgovornega tudi za vsako, zaht. upniku povzročeno škodo.

c) Glede plačilne prepovedi zavezančevemu dolžniku opušča osnutek sicer navadno obveščanje posredovanjem pošte in odreja vročbo po sodnem ali občinskem slugi i. t. d. To pa a) zlasti za-

radi odstranitve težkoč, ki lahko nastanejo iz dejstva, da zavezančev dolžnik naknadno zanika redno opravljeno obvestitev ali dejanski pridobljeno vednost za plačilno prepoved, ali da vročbo zavrača, in s tem, če nič drugega, doseže to, da vmes, ne da bi kršil določbo §-a 291, lahko plača zavezancu. b) Zlasti to, da se čim prej doseže položaj, ko se zavezančev dolžnik s plačilom zavezanca ne more več rešiti svoje obveze, opravičuje izjemo od drugih načel za vročbo. c) Nadaljna korist, ki se doseže s to posebnostjo, je: morebitne dvome, ali temelji zarubljena terjatev na menici ali na prenosnih papirjih, in je torej potreba (drugačnega) rubeža po §-u 293 — lahko pojasni takoj izvršilni organ s svojimi pozvedbami pri vročbi in d) ravnotako lahko odda zavezančev dolžnik svojo izjavo o obstoju terjatve in drugih vpoštevnihih dejstev (§ 298) obenem takoj izvršilnemu organu in se s tem reši neprilike, da bi se izjavil s posebno sodno vlogo ali na zapisnikove izjave pri sodišču; sprejem take izjave se ne more nalagati poštnim vročevalcem.

IV.

Na podlagi vsega tega je sedaj iskati pravilne rešitve. Predvsem je potreben še pogled na zasebno pravo — na določbe občnega državlanskega zakona.

Staro prisojilo terjatve je imelo pomen in značaj prisilnega odstopa¹⁾. Namesto prisojila imamo sedaj rubež in preodkaz namesto plačila, ki ima povsem značaj in učinek prisilnega odstopa v zmislu §-a 1327 o. d. z., katero določbo § 316 izvr. r. izrečno poziva.

Prišedši s tem v področje §-a 1397 o. d. z. — se vprašamo: kako pa se vrši v področju državlanskega prava obvestitev dolžnika-odstopljenca? Zakon o načinu tega obvestila nič posebnega ne določa. § 1395 o. d. z. samo pravi, da z golim odstopom med odstopnikom in odstopojemnikom nastane sicer nova obveznost med tema dvema, ne pa tudi z odstopljencem. Za to je dolžnik, dokler mu ni nanzanjen prevzemnik, opravičen plačati prvotnemu upniku ali se z njim drugače poravnati.

¹⁾ Primerjaj: G. U. 8161. Canstein Zivilprozessrecht II., str. 606, in prip. 4 a.

Državlansko pravo torej polaga važnost samo na dejansko obvestitev in vednost prvotnega dolžnika, — način te obvestitve in vednosti mu je brez pomena, naj se je ta obvestitev zgodila kakor si bodi — seveda samo resno, stvarno in seveda po opravičencih.

Naš izvršilni zakon je postavil težišče obvestitve in vednosti v rubež, v trenutek vročbe plačilne prepovedi zavezančevemu dolžniku.

Ni dvoma torej, da tudi § 294³ izvrš. r. enako polaga glavno važnost na dejstveno obvestitev in vednost. Način obvestitve mu je stvarno sam na sebi brez pomena, zato tudi poštna obvestitev ne more biti brez učinka in veljave, kadar je dejansko izvedena in pripoznana. Toda zakon hoče zasigurati ravno dejstvo točne vročbe in obvestitve, zato predpisuje tudi posebni način vročbe, in sicer posebni način za zanesljivost po uradnih, v vročevanju izvedenih in izurjenih organih, nasproti neizurjenim poštnim slom, ki se tudi dajo po strankah lahko premotiti. Dejstvo izvedene in izkazane pravilne vročbe po poštnem slu pa je enake veljave, kakor pri vročbi po sodnem slugi, kadar vsebuje dejansko v vsakem slučaju popolno enako osebno obvestitev o plačilni prepovedi.

Zagovorniki dopustnosti nadomestne vročbe so kriti vsaj na videz po golem zakonovem besedilu, ki prvič nikjer ne predpisuje vročbe v lastne roke, in drugič nikjer ne izključuje nadomestne vročbe, in tretjič, ker tako nadomestno vročbo vsaj po mehanični zvezi zakona (§ 78 izvrš. r. in § 102—104 c. pr. r.) zakon dopušča vsaj iz razlogov formalnosti.

Toda temu nasproti je za rešitev našega vprašanja poseči še globlje in preiskati bistvo obvestitve v področju zasebnega prava in v področju spornega postopanja.

V zasebnem pravu je veljavna vsaka obvestitev, ustmena ali pismena, bolj ali manj izrazita, morda tudi le konkludentna, — samo da je dejansko storjena, pripoznana ali sicer dokazana. Tu je torej obvestitev povsem neformalna, kakor sploh sporazum in soglasje strank v zasebnih obvezah.

Spor in sporno postopanje pa je le posledica poprejšnjega zasebnopravnega (pogodbenega) razmerja, ki končno pride do uradne rešitve. Obvestitve in vročbe tekom spora

niso več pripuščene strankam, marveč so formalne, izvršene po natančnih predpisih postopnega zakona. Vendar so te formalne obvestitve tekom spora vezane samo na sporne stranke in sporni tožbeni zahtevki, so torej tesno na to omejene, kolikor zadevajo materijalnopravne učinke.

Na konkretnem polju nam je reči, da so vročbe §-ov 102—104 c. pr. r. omejene samo na tožnika in toženca in tožbeni zahtevki, torej na obseg spora, ki najde svojo končno ustanovitev v — judikatni obligaciji. Obvestila zvedencev, prič i. t. d. so povsem druge narave.

Prehod med spornim in izvršbenim postopanjem tvori judikatna obligacija. Ona je tist most, ki veže veljavo §-ov 102—104 c. pr. r. v §-u 78 izvrš. r. za izvršilni red, toda seveda ne dalje, kakor sega obseg judikatne obligacije, torej samo glede zaht. upnika in zavezanca, in samo med njima obstoječe pravne zveze.

Pri izvršbi na terjatve pa nahajamo: 1. v obsegu judikatne obligacije razun zaht. upnika in zavezanca; 2. tudi zavezančevega dolžnika, ki pa stoji izven judikatne obligacije, in je stranska oseba, dokler se ne ustanovi z njim, oziroma za njega novo pravno razmerje.

Vročbe so formalne in uradne, tudi tekom izvršilnega postopanja, toda samo za izvršbene stranke. Za druge osebe so samo dejansko uradne, nimajo pa tudi materijalnopravne moči in veljave.

In ni dvoma, da je taka, izven judikatne obligacije stoječa oseba tudi zavezančev dolžnik. Njega se ne tiče judikatna obligacija popolnoma nič, in zato ga ne more zadevati tudi stopnjevalna procesualna funkcija formalne vročbe.

In sedaj nam bo pač jasno in lahko umeti, zakaj ni določil § 294³ izvrš. r. za zavezančev. dolžnika vročbe plačilne prepovedi v lastne roke, — ker je ni mogel in ni smel, zakaj sicer bi prekoračil svoj delokrog¹⁾. Vročba plačilne prepovedi stoji povsem v področju zasebnega prava, kakor obvestitev dolžnika odstopljenca po odstopniku ali odstopojemniku, ki je veljavna, kadar je dejansko »ad personam« izvršena, pripoznana in izkazana, in način obvestitve ima

¹⁾ S predpisom vročbe v lastne roke — bi se predpisala tudi kvalifikovana nadomestna vročba (po položbi in skrbniku) za ustanovitev novega zasebnopravnega razmerja.

seveda le dokazni pomen. Uradna obvestitev zavezančevega dolžnika more imeti formalni učinek le na dokazno stran, sicer je pa navadna zasebnopravna obvestitev, ki jo je po njeni veljavi in njenem učinku presojati zgolj po določbah zasebnega — to je občega državlanskega prava.

Pa še eno važno stran obvestitve je poudarjati.

Pri pogodbenem odstopu sme odstopljenec plačati odstopniku, dokler ni bil o odstopu obveščen; še le po obvestitvi postane odstopljenec regresno odgovoren odstopojemniku. Dokaz obvestitve pa pripada po vsej priliki le odstopojemniku, ki storjeno obvestitev zatrjuje nasproti prerekanju odstopljenca.

Kaj pa bi se zgodilo, če bi bila dopustna nadomestna vročba plačilne prepovedi zavezančevemu dolžniku?

Če se je izvršila nadomestna vročba, še s tem vendar ni dosežena dejanska obvestitev naslovljenca, pač pa je morebiti obveščen njegov hišnik, drug uslužbenec, ki je morda sploh pozabil izročiti sprejeto obvestilo gospodarju, ali ga sploh ni mogel izročiti, ker je gospodar odpotoval za dolgo časa in je njegovo sedanje bivališče nepoznato? In vendar naj bi bil naslovljenec odgovoren, če je po nadomestni vročbi iz druge kronovine ali iz tujine, vendar brez dejanske vednosti o plačilni prepovedi poslal plačilo zavezancu. Pravično pravo pač tega ne more trpeti.

In navsezadnje: nadomestna vročba bi ustanovila formalni dokaz, odnosno pravno in dejansko domnevo za dejstvo, da je bila plačilna prepoved vročena naslovljencu samemu.

V najskrajnejšem slučaju bi moral torej zavezančev dolžnik doprinesiti (proti-) dokaz, da vkljub nadomestni vročbi ni bil obveščen o plačilni prepovedi. Tak (proti-) dokaz pa bi bila že procesualna funkcija vročbe, ki je možna samo zoper stranko judikatne obligacije, torej ne zoper zavezančevega dolžnika.

Za odgovornost zavezančevega dolžnika je treba osebno storjene vročbe in obvestitve. Še le dejanska osebna obvestitev je ustanovitvenega pomena. Še le na podlagi tega in pa formalnega preodkaza v poteg more priti zavezančev dolžnik v spor in judikatno obligacijo, in sicer v novi — svoj spor in novo svojo judikatno obligacijo z zahtevajočim upnikom.

Sedaj je tudi umevno, zakaj zakon določa tudi pri začasnih odredbah v §-ih 382⁷, 385¹, 395 izvrš. r. veljavo zapovedi dolžnikovemu dolžniku, da ne sme upniku izplačati obstoječega dolga, še le od vročbe te zapovedi, in da veljajo za način vročbe predpisi o vročbi tožeb, torej da je predpisana vročba zapovedi v lastne roke. Tudi tukaj vročba v lastne roke nima procesualne funkcije kakor vročba tožbe, ampak je odrejena samo v svrhu lažjega dokaza. Kakor tožba, tako se sme tudi zapoved tretjemu dolžniku vročiti tudi po pošti, toda le v lastne roke. Le-ta vročba nima nikakega materijalnopravnega učinka. Ona ne premeni obveznosti med tožencem in njegovim dolžnikom v nikakem oziru. Ta vročba nima ustanovitvenega učinka, vsled katerega bi dolžnikov dolžnik imel izpolniti med njim in tožencem obstoječo obvezo v prilog komu »tretjemu«, pri že tekoči tožbi tožniku, torej novemu upravičencu vsled novo nastale obveze. Vsled vročbe dolžnikovemu dolžniku marveč ne nastane nobena nova obveza, ampak ostane v vsej veljavi dosedanja obveza med (dolžnikovim) dolžnikom in njegovim (prvotnim) upnikom. Zato se zoper dolžnikovega dolžnika ne more izdati nobena prepoved na korist (stranca) tožnika, ampak le zapoved, da dolžnikov dolžnik začasno ne sme izpolniti svoje obveze nasproti svojemu upniku, da mora marveč izpolnitev pridržati do nadalnje sodne odredbe.

Če je torej za dosego takega (malega) učinka med prvotnima strankama predpisana že vročba v lastne roke, koliko bolj mora biti potrebna in predpisana v slučaju §-a 294. izvrš. r.! To zakonilo zato predpisuje strožjo vročbo, samo za to, da vročbo pospeši, zasigura in zavaruje proti stvarnim oviram vročbe in proti osebnim morebitnim oviram in zvijačam naslovljenca.

Ne more biti spričo te stvarne podlage več dvoma, da po smotru zakona najuradni sluga vroči plačilno prepoved zavezančevemu dolžniku osebno v lastne roke, kajti samo tako se pospeši vročba, zasigura njen uspeh in zabrani osebna zvijača naslovljenca.

Tako bi torej prišli do zaključka, da § 294³ izvrš. r. predpisuje lastnoročno vročbo plačilne prepovedi, toda samo v deklarativnem pomenu v svrhu dokaza, ker je najsigurnejša.

V.

Za povoljni zaključek pa nam je iti še korak dalje.

Če torej nadomestna vročba v slučaju §-a 294³ ni na mestu, — ali je morda na mestu vročba v roke skrbnika za čin?

Skrbnik za čin se v spornem in izvršilnem postopku, ter tudi sicer postavlja po §-u 276 o. d. z. onemu a) čigar pravice bi zaradi odsotnosti trpele škodo, in b) onemu, čigar odsotnost bi sicer ovirala pravice drugega v njih teku. Ta paragraf govori o pravicah, ki so že ustanovljene, ne pa o pravicah, ki jih je še le ustanoviti, — pomeni torej za sporno postopanje, da se sme skrbnik postaviti sporni stranki v obsegu spora, — in analogno torej izvršilni stranki v obsegu judikatne obligacije; ne more se pa postaviti za osebe izven spora in dosledno izven izvršbe, kadar gre za ustanovitev novega zasebnopravnega razmerja.

Prejšnja izvajanja so pokazala, da stoji zavezančev dolžnik izven izvršbe; zaht. upnik pred vročbo plačilne prepovedi zavezančevemu dolžniku nima do njega in njegove obveze nikake pravice, torej tudi sploh ne take pravice, katero bi mogla ovirati v njenem teku odsotnost zavezančevega dolžnika. Tako pravico zoper stranca si mora zaht. upnik še le pridobiti s pravotvornim činom, z vročbo plačilne prepovedi, torej z novo obvezo od osebe do osebe. Za ustanovitev takega pravnega dejstva zoper odsotnika pa je nesposobna nadomestna vročba ravnotako kakor imenovanje skrbnika.

Nekaj čisto drugega je dejstvo, kadar že obstoja pravica — odsotnika poleg pravice zaht. upnika na istem v izvršbeni likvidaciji se nahajajočem predmetu. Tukaj res ovira pravica odsotnika pravico zaht. upnika v njenem teku, tek mu je ž njo in se ohranjuje za odsotnika.

Tukaj lahko uspešno štiti odsotnikove pravice skrbnik za čin, ki ga ima v mislih izvršilni zakon na več mestih in je zanj ustanovljen obrazec 145.

Končni zaključek: Izvršbena zastavna pravica na zavezančevi terjatvi se pridobi samo z ustanovitvenim činom dejanske vročbe plačilne prepovedi zavezančevemu dolžniku; naj si bo ta vročba kakršna koli, samo da je osebna.

Izvršilni zakon je smel, kakor smo izvajali, skrbeti v svrhu sigurnosti in dokaza za vročbo po strokovno izurjenem vročevalnem organu, ni pa smel ustanavljati procesualne vročbe, — kakor nove pravotvorne vročbe, ker bi s tem posegal preko svojega področja v delokrog zasebnega prava.

Samo deloma trde torej pravo oni,¹⁾ ki na podlagi §-a 294 zahtevajo vročbo v lastne roke — zaradi stopnjevanega dokaza za dejansko obvestitev zavezančevega dolžnika.

Zakon pa res κατ' ἐξοχὴν vročbe v lastne roke ne predpisuje, pač pa je vročba v lastne roke smoter zakona, ker najboljše sredstvo za zasiguranje obvestitve in s tem vendar le predpisuje nekaj novega in posebnega.

Ta vročba bo pa vedno lahko še možna, če bo zaht. upnik dal sodišču na razpolago točen naslov vsakočasnega zavezančevega dolžnika; vročba njegovim poslom i. dr. je brez pomena, dokler naslovljenec o njej dejansko nič ne poizve, in ni to pripoznano, ali sicer nedvomno izkazano.

Pri obvestitvi po nadomestni vročbi bi bil, kakor smo tudi že razložili, dokaz ob zanikanju naslovljenca vedno sporen in možen samo potem ugotovitvene tožbe, ki je pa izključena, ker sodnik o bjektivne resnice kakega dejstva ne more ugotoviti. Tako vročbo je ugotoviti marveč le v nespornem uradnem postopku — z uradno svedočbo —, ali pa vročba ni izkazana in sploh ni možna, če zaht. upnik ni podal zadostnega naslova.

Razmerje med vročbo §-ov 379³, 382⁷, 385, 395 izvrš. r. in vročbo po §-ih 294³ l. c. se da urediti nastopno:

1. a) Za vročbo začasne prepovedi a) zavezancu, b) tretjemu dolžniku je obligatorno predpisana vročba v lastne roke (§ 395) brez razlike, ali se opravi po vročevalnem organu, ali po pošti;

b) pripoznana in neprerekana in dokazana, sicer pa ne v lastne roke opravljena vročba tretjemu dolžniku je veljavna (argumentum: § 385¹ »je veljavna šele,« kar znači obenem tudi »že«) z vročbo tretjemu dolžniku, ki je ustanovitvenega, zasebnopravnega pomena.

¹⁾ Tako predpisuje nadzorniško poročilo za ljubljansko okrajno sodišče iz leta 1907 vročbo plačilne prepovedi zavezančevemu dolžniku v lastne roke, — seveda ne po pošti, ampak po vročevalnem organu, ker je edino taka vročba neposredna, nepomanjkljiva in bolj zanesljiva.

2. § 294³ je glede vročbe strožji: a) prepisuje (lastnoročno) vročbo po uradnem vročevalcu — ne more pa izrečno predpisavati lastnoročne vročbe sploh, ker je ta zakonito dopustna tudi po pošti, kar pa § 294³ izključuje;

b) veljavna pa je vsaka dejanska, pripoznana ali (po nespornih uradnih poizvedbah) dokazana vročba — toda šele od trenutka dejanske osebne obvestitve (§§ 382⁷, 385¹, 395 i. r.).

Predpis vročbe po uradnem vročevalcu (§ 294³) in vročbe prepovedi tretjemu v lastne roke (§ 395) je preventiven in inštruktiven, zato ga morajo sodišča strogo vpoštovati in so odgovorna za škodo, ki bi nastala iz neuvaževanja teh predpisov; iz tega pa izhaja, da je vsaka druga in zlasti torej tudi nadomestna vročba ali vročba potom javnega naznanila in skrbnika nedopustna.

Predlagateljeva naloga in dolžnost je, da z zadostno navedbo naslova omogoči predpisano pravilno vročbo zavezančevemu ali tretjemu dolžniku, in je za posledice nedostatnosti odgovoren sam. (§ 54.) —

VI.

Med vročbo plačilne prepovedi zavezančevemu dolžniku in med obvestilom odstopljenca o cesijski pogodbi pa je temeljna razlika. Odstopljenca ima obvestiti odstopnik ali odstopojemnik, torej stranka sama, zavezančevega dolžnika pa sodišče in je zgolj strankina vročba absolutno neveljavna. Zakaj?

Stranke urejujejo same med seboj pravno razmerje, dokler ni tožbe. S tožbo pa odda tožnik pravico občevanja in poslovanja s protistranko sodišču, ki posluje med strankama obvezno. Za toženca pride ta obveznost v poštev šele z vročbo tožbe, kajti šele s tem dejstvom nastane procesualno-pravno razmerje med tožnikom, sodiščem in tožencem in to obvezno razmerje je javnopravne veljave.

Tekom izvršbenega postopanja vlada isto javno pravno razmerje med strankama in sodiščem nadalje — posredovanjem judikatne obligacije.

Če se da kolikortoliko izvršba na terjatev (z rubežem in predkazom namesto plačila) primerjati s pogodbenim odstopom in imenovati prisilni odstop, je pač eno gotovo, da zaht. upnik sam ni upravičen vročiti plačilno prepoved zavezančevemu dolžniku in tako povzročiti rubežno zastavno pravico. Ta pravica je prešla z judikatno obligacijo izključno na sodišče in sodne činitelje.

V materialnem oziru pa sodna legitimacija za vročbo plačilne prepovedi nič ne premeni narave te vročitve in zato se mora tudi vročba po izvršilnem organu vršiti ravno tako kakor obvestitev pri odstopu in pri vsaki zasebnopravni pogodbi sploh. Kakor pa se mora sklepati in obveščati pogodba samo od osebe do osebe, kakor mora iti obvestilo na dolžnika-odstopljenca osebno od odstopnika ali odstopojemnika, prav tako mora iti tudi vročba prepovedi zavezančevemu dolžniku neposredno na osebo istega dolžnika, da povzroči njegovo obveznost.

Iz tega pa tudi izhaja, da je vročba po nadomestni vročbi ali po javnem naznanilu in skrbniku brez pravnega pomena in brez pravne obveznosti za zavezančevega dolžnika. Nadomestna vročba ne more ustanoviti nove zastavne pravice, ker ta vročba obvezančeve osebe ne doseže. Veljavna lahko postane v najskrajnejšem slučaju šele tedaj, kadar je postala osebna, torej šele tedaj, ko jo je zavezančev dolžnik sprejel — morda šele delj časa po nadomestni vročbi. To pa nasprotuje zakonovi določbi §-a 294³, da more biti rubež opravljen šele z vročbo prepovedi zavezančevemu dolžniku in tudi mora biti že opravljen s to vročbo. Le-ta je za prednost rubeža merodajna; nadomestna in skrbnikova vročba pa za prednost ne more biti merodajna, za to je po zakonu nedopustna.

Dopustna je pa pri začasnih odredbi, kjer nima ustanavljati nikake prednosti; kajti določba v lastne roke dopušča nadomestno vročbo, ali vročbo z javnim naznanilom in skrbnikom (glej zgoraj pod I, 1³ (§§ 115, 116 c. pr. r.). Pa tudi tukaj učinkuje vročba šele naknadno, če se doseže tudi osebna vročba iz razlogov stvarnega položaja in izrecne zakonove določbe (§§ 382⁷, 379⁸ izvrš. r.)

VII.

Pogled na rešitve tega vprašanja v knjigi kaže, da je Fürstl in za njim tudi Neumann prezrl ustanovitveni pomen vročbe zavezančevemu dolžniku, pomen pravotvornega dejstva izven judikatne obligacije.

Prav pa uči Neumann, trdeč, da se rubež terjatve ne more opraviti, če je zavezančev dolžnik neznanega bivališča, če tudi za ta svoj nauk ne navaja pravega razloga. Njegov razlog, da je vročba z javnim naznanilom dopustna samo takrat, kadar v zakonu ni naveden poseben način vročbe (kakor ravno v §-u 294³), je pač samo posledica pravega razloga — ustanovitvenega pomena vročbe — ne pa še razlog sam. Sicer je pa ta njegov zaključek iz §-a 78 izvrš. r.: »Kolikor v tem zakonu ni določeno nič drugega« — pravilen.

Pomotno tudi uči Pollak, da se vročba po §-u 294³ izvrš. r. ne vrši »ad manus«, — dočim uči pravilno, da je izmed več nerazdelno obvezanih zavezančevih dolžnikov, treba vročiti plačilno prepoved vsakemu posebej — iz razlogov, ki so bili že v začetku navedeni. Že iz tega svojega nauka bi mogel in moral Pollak priti do nauka o nedopustnosti nadomestne vročbe. Sicer pa tudi Pollak prezira ustanovitveni pomen vročbe izven judikatne obligacije.

Mnogi se za neobveznost lastnoročne vročbe in dopustnost nadomestne vročbe sklicujejo na dejstvo, da sodni obrazec št. 170 (knjiga obrazcev št. 231) ne predpisuje vročbe v lastne roke. A vsi ti prezirajo, da ima obrazec pri odredbi vročbe »tretjemu dolžniku« opombo: »ne s pošto«. Če bi ta obrazec predpisoval vročbo v lastne roke, moral bi jo predpisovati v zmislu §-a 106 c. pr. r. namreč vročbo kakor pri tožbah (modro), ki se opravlja ali po vročevalnem organu ali pa po pošti. In če bi predpisoval vročbo v lastne roke (in izključil to vročbo pošti), bi s tem v svoji doslednosti predpisoval tudi enako vročbo za odsotnega zavezančevega dolžnika, kakor za odsotnega toženca, — namreč vročbo z javnim naznanilom in skrbnikom. To je pa, kakor kažejo naša izvajanja, nedopustno, ker bi pravo postopanje posegalo v področje zasebnega prava.

Kakor je torej izvršilni zakon prav storil, da ni predpisal v §-u 294³ vročbe v lastne roke, tako je tudi odredba v obrazcu 170 pravilna, ko istotako ne odreja lastnoročne vročbe zavezančevemu dolžniku, kljub temu pa se ima goditi glasom zakonitega, instruk-

tivnega in preventivnega predpisa po vročbenem organu na najsigurnejši način neposredne osebne vročbe v lastne roke. V čem obstoja ta sigurnost in kako so s tem načinom zvezane še druge koristi (pospešenje, izjava dolžnikovega dolžnika itd.), smo tudi že poprej nadrobno pojasnili.

VIII.

Iz naših pravnih zaključkov pa je neizogiben še nadaljni zaključek o načinu, kako je izvrševati predpisano vročbo plačilne prepovedi.

Vročba po §-u 294 izvrš. r. ni samo gola vročba, ampak je čin izvršbene oprave. Zato ne zadostuje, da se le podpiše zavezančev dolžnik in odda dostavnica izvršilnemu sodišču, marveč je treba tudi, da poroča izvršilni organ o opravi tega čina.

To poročilo naj po zmislu nagibov k izvršilnemu redu obsega prvič to, da se je vročba zavezančevemu dolžniku po zakonu izvršila. V slučaju naložene izjave po §-u 301 izvrš. r. pa naj se poroča tudi o tej izjavi, odnosno o pridržku, da naslovljenec za sedaj ne more oddati izjave in jo bo v zakonitem roku oddal, ali pa da izjavo sploh odreka i. t. d. — kar je vsekakor jako važno za nadaljnjo informacijo zaht. upnika.

Pa tudi ako ni naložena izjava po §-u 301, se dolžnikov dolžnik čestokrat sam rad izjavlja; ker je takojšnja izjava za zaht. upnika najbolj ugodna, je prav umestno, da vročevalen organ takoj sprejme tako izjavo na zapisnik, in celo naslovljenca na to priliko opozori, in potem poroča, ali se je dolžnikov dolžnik izjavil, in kako.

Zlasti je naloga vročevalnega organa, da se, bodisi na predlog ali brez predloga, pobriga za kakovost terjatve, osobito za to, ali temeljuje zarubljena terjatev na menici ali na prenosnih papirjih, kakor to nameravajo zgoraj pozvani nagibi.

Sedanja sodna praksa se omejuje na golo vročbo, tako da se ne ustreza povsem zakonu. Prva naredba o pristojbinah izvrševalnih organov, je vsaj v praksi pripoznavala izvrševalnemu organu, ki vroči izvršilno prepoved, pristojbine izvršbene oprave, sedaj se pripoznavajo pristojbine za vročbo, vročnina in morebiti tudi hodnina.

Navdilo pravosodnega ministrstva za izvrševalne organe ima za opravo izvršbe, ki se lahko nanaša na vročbo plačilne prepovedi

zavezančevemu dolžniku, nastopne določbe in sicer pod naslovom: izvršba na denarne terjatve, točka 123 (prva izdaja, II., 81): Pri izvršbi na denarne terjatve je izvrševalne organe porabljati samo toliko, »da se more... 2. pri drugih (ne meničnih) terjativah naročiti vročba (a) plačilne prepovedi (§ 394³) in (b) poziva dolžnikovemu dolžniku, naj se izjavi o zarubljeni terjatvi (301) izvrševalnemu organu, zlasti takrat (c), če je dovolilno sodišče obenem s plačilno prepovedjo pozvalo na izjavo o zarubljeni terjatvi.«

Pričakovati bi bilo, da bi se tukaj naročilo tudi izvrševalnemu organu, naj (d) poizve in poroča, ali temeljuje terjatev na menici ali na prenosnih papirjih.

Da dosledno izvede svoj namen, bi zakon moral sploh omejiti opravo vročbe po §-u 294 izvrš. r. na izvrševalne organe. To bi se pa dalo težko izvesti ob veliki množini takih vročb, in očitno zakon ravno zato dopušča tudi vročbo po drugem vročevalnem organu, ki pa mora biti svoji nalogi kos in za njo potrebno izvežban. Zategadelj tudi navodilo za izvrševalne organe razlikuje 1. izvrševalne uradnike (za važnejše stvari) in 2., če so ti zadržani ali sploh niso nameščeni, pisarniške uradnike sploh in sodne sluge (točka 1, § 17 jur. n., § 24 izvrš. r.).

Po točki 8. in 9. spadajo v delokrog sodnih slug kot namestujočih izvrševalnih organov tudi vročbe in posli izvršbene oprave, katere je po možnosti opravljati združno na eni poti. Točka 35. nalaga izvrševalnemu organu vročbo izvršbenih sklepov pri opravi izvršbe, tudi če bi sicer vročbe ne spadale med njegove posle.

Ta navodila so povsem taka, da se da tudi vročba po §-u 294. spraviti v sklad s smerjo zakona, ako se vrši po izvrševalnih organih in njih namestnikih, na vsak način po strokovno izurjenih činiteljih, naj si bodo le sodni ali občinski slugi ali vročevalci, v prvi vrsti pa in vselej, kadar je to možno po sodnih organih.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Poslednje sporočilo, daritev ali naklonitev po §-u 1019 o. d. z.? Pravni naslov naklonitve ni daritev, če nezakonski oče obljubi svojemu otroku kaj primernega.

Okrožno sodišče v Celju je z razsodbo od 19. junija 1911 Cg I 59/11-11 v pravdi Antona S. proti Rozi H. zaradi izročitve hranilnične knjižice za 1600 K zavrnilo tožbeno zahtevo, glasečo se: toženka mora privoliti, da se vsled sklepa c. kr. okrajnega sodišča v Ljutomeru od 13. septembra 1910 Nc 30/10 pri c. kr. davčnem uradu v Ljutomeru shranjena hranilna knjižica št. 14.031, glaseča se na 1600 K, pritegne v zapuščino po dne 8. marca 1909 v Cvenu umrlem Antonu S.

Dejanski stan.

Dne 8. marca 1909 v Cvenu umrli Anton S. je izročil z izročilno pogodbo od 25. junija 1908 svoje posestvo nezakonski hčeri Mariji H. in njenemu možu Jožefu K. Pogođba se je delala v odvetniški pisarni; podpisani sta dve priči.

Glede izročnine določa pogodba v točki 3. IV: »Izročnina se poravna takole: da prevzameta sprejemalca v svojo osebno plačilno obvezo IV. nevknjižene terjatve: 1. Roze H. (toženke) na obljubljeni dedščini v znesku 1600 K, ki se morajo plačati še le pet let po smrti Antona S., oziroma polovica ob njeni možitvi, druga polovica eno leto pozneje brez obresti.«

Dalje so se določile v tej pogodbi nezakonskemu sinu Jakobu H. in zakonskim sinovom Antonu, Romanu in Feliksu S. dedščine v znesku za vsakega po 1000 K.

Glasom zapuščinskih spisov A 61/9 c. kr. okrajnega sodišča v Ljutomeru so v smrtovnici po Antonu S. navedeni kot otroci polnoletni sinovi Anton (tožnik), Roman in Feliks S., dalje nezakonski Jakob, Marija in Roza H.

Prvi trije so se oglasili za dediče na podlagi zakona. Pri zapuščinski razpravi dne 20. avgusta je tožnik zahteval, da bi se toženki Rozi H. določena svota 1600 K sprejela med zapuščino ter se mu je v to svrhu naložila tožba. Dolžnika Marija in Josip K. sta, da se

izogneta vsakemu prepiru omejenih 1600 K, vložila v hranilnico ter izročila hranilno knjižico št. 14.031, glasečo se na 1600 K pri c. kr. okrajnem sodišču v Ljutomeru pod imenom toženke Roze H.

Tožnik trdi, da pogoba ni bila sklenjena v obliki notarskega akta, da niso bile navzoče tri priče in da tedaj ta določba ne more obveljati niti kot oporoka, niti kot daritev za slučaj smrti. On tedaj zahteva, da se mora ta hranilna knjižica sprejeti med zapuščino.

Toženka zahteva, da se naj tožba zavrne, ker je umrla Anton S. v omenjeni pogodbi, ki se je sklenila med živimi, nji obljubil in namenil 1600 K, in da ga je ta obljuba vezala. To plačilo bilo je nagrada, ker je delala kot dekla v njegovi hiši. Sicer je pa Anton S. samo izpolnil svojo dolžnost v zmyslu §-a 166. o. d. z. Tudi jej je opetovano obljubil primerno odpravnino, posebno ko je hotela možiti Franca V., in ji je pri tej priložnosti obljubil celo 2000 K. Ona je, dokler je bila doma, opravljala vsa dela; v 15. letu je sicer šla v službo, pa je opetovano prihajala domov, je pomagala v gospodarstvu in posebno stregla svojemu nezakonskemu očetu v bolezni.

Tožnik trdi, da se je tožena smatrala v hiši umrlega Antona S. vedno kot domača hči, da je morala torej tudi kakor drugi otroci v očetovem gospodarstvu pomagati, ne da bi zaradi tega imela pravico do plačila ali nagrade. Anton S., da je svoji zakoniti dolžnosti povsem ustregel; on je skrbel za boljšo šolsko omiko, ker jo je pošiljal celo v meščansko šolo v Radgoni, dočim toženka to zanika, češ da je samo obiskovala ljudsko šolo v Cvenu in zadnji razred ljudske šole v bližnjem Ljutomeru, kamor je vedno peš hodila in da ni povzročila Antonu S. zaradi tega prav nobenih stroškov.

Oče ji je opetovano rekel, da ji je dal zapisati 1600 K, pisma ji pač ni nikdar pokazal. Brez ugovora se je ugotovilo iz spisov P 80/5, da je tožena rojena 23. avgusta 1888, da je spoznana za polnoletno, da je umrla Anton S. pri sodišču priznal svoje očetovstvo, ji bil sam imenovan za varha dne 23. novembra 1905, da je bil tedaj tudi že varh takrat, ko je svoje posestvo izročil.

Obojestransko je priznано, da je bil umrla Anton S. od svoje, še sedaj žive žene že od leta 1870. ločen, da je sprejel k sebi Elizo H., s katero je imel 3 otroke Jakoba, Marijo in Rozalijo H., ki so bili vsi doma odgojeni.

Dokazovanje imelo je ta-le uspeh:

Priča Jakob H. je potrdil, da je toženka res obiskovala le ljudsko šolo, ne pa meščanske šole, da je vstopila v 15. letu v službo, da pa je pozneje opetovano prihajala domov ter doma opravljala vsa dela. Deklo je imel umrli Anton S., dokler so bili imenovani trije otroci Elize H. še v otroški starosti. Tožena je tudi stregla Antonu S. v njegovi bolezni; ta je večkrat pravil, da bode vsakemu otroku nekaj zapisal, tako da bo prav. Rozi je dal več zapisati, namreč 1600 kron, ker je ni pustil nič posebnega učiti. Priča je obiskovala 1. razred realke v Gorici.

V zmislu §-a 193 c. pr. r. izvršeni dokazi so imeli naslednji uspeh:

Ravnateljstvo meščanske šole v Radgoni je naznanilo, da tožnica tamošnje šole ni obiskovala. Priča Marija K., sestra tožene Roze H., potrjuje, da je zrasla s toženko v hiši umrlega Antona S., da je ona (priča) pač obiskovala 1. razred v Radgoni, tožena pa je le hodila peš v šolo v Cvenu in Ljutomeru ter imela s seboj vedno le kos kruha. Toženka je ostala, ko je izstopila iz šole, še eno leto doma in je potem šla v službo. Prihajala je tu in tam še domov, posebno v času, ko je bilo v gostilni več dela. Leta 1907. je očetu skozi dva meseca stregla. Dokler je bila toženka doma, je opravljala vsa potrebna dela, Dekla je bila v hiši le, dokler so bili otroci še v otroški starosti. Hrano, obleko i. t. d. so dobivali otroci od umrlega Antona S. popolnoma v redu, in sicer tako, kakor je to navada v kmečkih hišah srednje vrste. Umrli Anton S. je nji in toženki opetovano obljubil, da ju bode dobro oskrbel in da bodeta imeli boljšo prihodnost kakor on. Ko je hotela tožena nekega V. močiti, obetal ji je oče 2000 kron, katere ji je hotel zapisati; rekel je, da bi ji denar takoj izplačal, ko bi ga imel. Marija S., žena umrlega Antona S. se po ločitvi leta 1877 ni več brigala za moževe razmere ter ve samo po drugih, da je on skrbel svojim nezakonskim otrokom za primerno odgojo in preživljenje.

F. V. potrjuje, da je hotel toženko poročiti, da mu je obljubil pokojni Anton S. 2000—2400 K s pristavkom, da pa še ne ve, kdaj bo on denar sprejel; ta obljuba se je priči zdela preveč negotova ter se zaradi tega tudi s toženko ni oženil.

R a z l o g i.

Zares primanjkuje prepirni pogodbi zakonita oblika za sporočilo, poslednjo voljo, daritev, oziroma daritev za slučaj smrti.

Vendar je treba stvar z drugega stališča presoјati. Dotična do-
ložba spada med one mnogoštevilne, med kmeti o priliki prepodaje
navedene določbe, vsled katerih prepodajalec prevzemniku naročuje
gotovo storitev tretji osebi, n. pr. prepodajalčevi ženi v svrho oskr-
bovanja, otrokom, bratom, sestram kot opravnino.

Po obstoječi praksi se dopušča v teh slučajih, kakor hitro je
tretja oseba obveščena in ob nastopu med pogodbenima strankama
določenih pogojev, tozadevna pravica v zmislu §-a 1019 o. d. z. proti
prevzemniku. Dokler se ni tretja oseba obvestila in do prepodajal-
čeve smrti se smatrajo take-le naklonitve za preklicne; ako se pa
niso preklicale in se je obvestitev na kakršenski bodi način — če tudi
šele v teku zapuščinske razprave — izvršila, ni dvoma, da sta oba
pogodnika po pogodbi vezana.

Oseba, kateri se je kaj naklonilo, pridobi pravico do te nakloni-
tve. Ta, ki je obljubil (prepodajalec), se je pa dotičnega svojega
premoženja na obvezen način iznebil.

V le-tem slučaju se je toženka obvestila najpozneje, kakor iz-
haja iz spisov, v teku zapuščinske razprave; iz izpovedeb Marije K.
in Jakoba H. celo izhaja, da je pokojni Anton S. o naklonitvi prepri-
nih 1600 K sam obtoženko obvestil ob času, ko je toženka že bila
toliko stara, da je mogla sprejeti nji storjeno obljubo. Prezreti se
ne sme, da je bil Anton S. ob času, ko sta se prevzemnika niemu
nasproti zavezala, da bodeta izplačala toženki 1600 K, varh takrat
še mladoletna toženka, in da je torej pogodba v tej točki že zaradi
tega takoj postala obvezna.

Glede obveznosti dolžnikov napram toženki se torej ne da
dvomiti; tožnika kot dediča pa veže pogodba, ki jo je sklenil pokojni
Anton S. Veljavnost bi moral izpobijati iz drugih razlogov, česar pa
ni storil.

Neutemeljena je trditev, da bi bila to daritev brez izročitve,
ki bi bila veljavna samo v obliki notarskega akta.

Ravno tako, kakor mora oče svojim zakonskim otrokom zapu-
stiti dedščino (nujni delež), in je to v pogodbi tudi storil, ne da bi se
tozadevno smelo govoriti o kaki daritvi, mora v zmislu §-a 166
o. d. z. svoje nezakonske otroke oskrbovati, posebno, ako so bili,
kakor tukaj, v njegovi hiši in rodbini preskrbovani in odgojeni,
kakor zakonski otroci.

To svojo dolžnost je Anton S. priznal napram toženki, dalje Mariji K., Jakobu H. in Francu V. Da bi bil on tej svoji dolžnosti ugodil na drug način, kakor ravno po naklonitvi prepirnih 1600 K se niti ne trdi, še manj je to dokazano.

Dokazano je le toliko, da je toženko preživljal; da bi ji bil skrbel za višjo šolsko omiko, n. pr. v meščanski šoli, kar bi se morebiti v gotovih okoliščinah smelo smatrati za način preskrbovanja, se ni dokazalo; nasprotno, dokazalo se je, da to ni res.

Pravni naslov prepirne določbe ni torej daritev, marveč dolžnost preskrbovanja ter se le še pripomni, da je po tožnikovi trditvi bilo premoženje pokojnega Antona S. ob času prepodaje 50.000 K vredno, torej tudi s tega stališča ni misliti na daritev. Da je toženka Roza H. dobila 600 K več, kakor ostali zakonski in nezakonski otroci, razven Marije H., omožene K., kateri se je naklonila ta ugodnost, da je s svojim možem posestvo ceneje prevzela, razlagajo priče tako, da je bila ona pridna in se ni nič posebnega naučila. Tako je namreč pokojni Anton S. jim to sam utemeljil.

Iz besed, ki se nahajajo v prepirni določbi: »na dedščini«, se nikakor ne sme sklepati, da bi to bilo sporočilo poslednje volje. Ne vsaka določba, ki postane veljavna v slučaju smrti, se sme smatrati že samo zaradi tega za poslednjo voljo. Dajatev je bila le do prepodajalčeve smrti odložena, oziroma sme toženka še le po preteku petih let po njegovi smrti zahtevati plačilo (»dies« je bil določen).

Anton S. je očitvidno imel namen preskrbeti svoje otroke na ta način, da je dotično pogodbo s prevzemnikoma sklenil ter je pogodba v zmislu §-a 1019. o. d. z. veljavna.

Brez pomena je okolnost, da se je druga določba te pogodbe pri drugem sodišču uspešno izpodbila in v vseh treh instancah razveljavila; gotovo je bil pravni slučaj tam drugačen.

V tožbi navedeni razlogi neveljavnosti glede prepirne določbe ne obstoje ter je zaradi tega bilo tožbeno zahtevo zavriniti in tožnika obsoditi v povračilo toženki povzročenih pravnih stroškov.

Višje deželno, prizivno sodišče v Gradcu tožnikovemu prizivu v nejavni seji ni ugodilo iz razlogov:

Povsem pravilno je pravnomožno sodišče ugotovilo, da se dotična določba v prepodajni pogodbi od 25. junija 1908 ne more smatrati niti za sporočilo, niti za daritev.

Sporočilo ta določba ne more biti, ker naklonitev ni odvisna od okolnosti, da bi bila morala toženka preživeti pokojnega A. S.

Za daritev se pa že zaradi tega ne more smatrati, ker je pokojni A. S. po ugotovitvah pravnega sodišča že pred pismeno prepodajno pogodbo opetovano svojo dolžnost oskrbovanja proti toženki kot svoji nezakonski hčeri priznal in večkrat obljubil izpolnitev te svoje dolžnosti.

Brez pomena je, ali je taka dolžnost zares v zakonu (§ 166 o. d. z.) utemeljena ali ne; da se izključi namen daritve, zadostuje že ugotovitev, da je pokojni A. S. na ta način hotel svojo naravno in moralno dolžnost storiti.

Ako pa ni izpodbijana odklonitev niti sporočilo niti daritev, ne potrebuje za veljavnost posebne oblike po §-u 579 o. d. z., oziroma po § 1. zakona od dne 25. julija 1871 t. 76 drž. zak., marveč je ta določba kot mandat po §-u 1019 o. d. z. pravnoveljavna, ker je bil pokojni A. S. ob času pogodbe obenem varh takrat še nedoletne toženke, in je smel brezdvomno obljubo, ki je bila storjena v njeno korist, za njo tudi sprejeti.

Izpodbijana sodba potemtakem ne temelji niti na krivi oceni dokazov, niti na napačni pravni presoji; nasprotno priziv je neupravičen in ga je bilo torej zavrniti.

C. kr. najvišje sodišče reviziji ni ugodilo in to iz razlogov:

Revizijska pritožba trdi krivo pravno oceno, ker prizivno sodišče baje samo ni bilo mnenja, da je imel toženkin nezakonski oče povod za oskrbovanje, da torej toženka tega oskrbovanja ni mogla zahtevati. Na vsak način se pa, ker manjka zakon'ta oblika, dotična določba ne more smatrati niti za sporočilo, niti za darilno pogodbo, katera bi itak le mogla biti od pokojnika mišljena za slučaj smrti.

Zadnji pomislek ne velja že z ozirom na jasno določilo odstavka VI. 1. prepodajne pogodbe od 8. marca 1909, ker bi bila v slučaju omožitve toženkina terjatev lahko tudi pred smrtjo pokojnega A. S. v plačilo zapadla. Revizija ima pač prav, ako trdi, da dotična določba ne bi mogla biti veljavna kakor sporočilo; dalje je tudi zelo dvomljivo, more li se smatrati, da je že tedaj darilna pogodba izvršena, samo radi tega, ker sta zakonca Josip in Marija H. prevzela plačilno dolžnost napram toženki, ki pa niti navzoča ni bila.

Res je dalje, da toženka ni trdila posebnega povoda, radi katerega bi bila ona tedaj lahko od nezakonskega svojega očeta pravnim potom zahtevala oskrbovanje.

Vzlic temu vendar pravno naziranje prizivnega sodišča, da je pokojnik hotel izpolniti le njemu kot nezakonskemu očetu pristoječo dolžnost, še nikakor ni neutemeljeno.

Pojem oskrbovanja je z ozirom na posebne razmere oseb, ki pridejo v poštev, zelo različen. Pravice, katere ima otrok po §-u 166. o. d. z., se ravna po visokosti premoženja njegovih staršev.

V tem slučaju se je ugotovilo, da je pokojnik, dasiravno je bil boljši posestnik v dotičnem kraju, svoji nezakonski hčeri naklonil le toliko šolske izobrazbe, kolikor je moral to po zakonu storiti, da pa ni dalje za njo skrbel. Ako je toženka po naklonitvi prepirne svote sedaj tudi nekoliko na boljšem kakor navadna dekla, ki ima samo to, kar si z rokama zasluži, je vendar ta znesek tako zmeren, da ga ni moči smatrati za kaj drugega, kakor samo za malo podporo za slučaj bolezni ali druge stiske.

Ta naklonitev tedaj zares ni več, kakor samo izpolnitev zakonite pravne dolžnosti, katere se je pokojnik prav dobro zavedel, kar dokazuje njegovo lastno priznanje, češ, da mora za toženko bolj skrbeti, ker se nič posebnega ni učila.

Pravni naslov naklonitve torej nikakor ni bila daritev. Zaradi tega tudi ni bila potrebna oblika, kakor je predpisana v zakonu z dne 25. julija 1871, marveč v zmislu §-a 1019 o. d. z. je toženka tedaj, ko je bila o tej naklonitvi obveščena, zadobila pravico do tožbe proti prevzemnikoma Josipu in Mariji K.

Revizija je morala ostati brezuspešna.

Dr. J. Hrašovec.

b) Članstvo »Glavne posojilnice v Ljubljani«. — Pogoji za začetek in prenehanje članstva pri zadrugah z neomejeno zavezo.

Tožitelj A., ki je bil za člana vpisan v združnem registru »Glavne posojilnice, r. z. z n. z.«, tudi še ob času, ko se je otvoril konkurz glede imetja te zadruge, je tožil pri c. kr. okrajni sodniji v Ljubljani na ugotovitev, da nikdar ni postal član, oziroma za slučaj članstva, da je pravilno prijavil svoj izstop, s tem odpovedal članstvo in prenehal biti član.

Vse tri inštanice so zavrnilе ta tožbeni zahtevek in je prizivno sodišče v Lj. sodbo prvega sodnika z dne 5. decembra 1911 opr. št. C II 629/11-12 potrdilo z odločbo z dne 14. februarja 1912 opr. št. Bc III 24/12-5 iz teh razlogov:

V §-u 3. združnega zakona je določeno, da se pristop posameznih združnikov izvrši s pismeno izjavo. To je bistveno; pristop na drug način ni mogoč. V §-u 5. št. 4 zadr. zakona je predpisano, da mora združna pogodba obsegati pogoje pristopa. Kot taki pogoji so v §-u 4. toženkinih pravil ustanovljeni:

1.) da se je treba zglasiti pri upravnem svetu, ki dovoljuje ali pa odreka pristop;

2.) da je dotičnik podpisal primerno izjavo, da vstopi v zdruogo;

3.) da je plačal vsaj en delež;

4.) da se je vpisal v imenik članov.

Pogoj pod 2. torej odgovarja zahtevi v §-u 3. zadr. zakona.

Da so izpolnjeni pogoji pod 2, 3, 4, je ugotovljeno po prvem sodniku in ni več sporno.

Glede pogoja pod 1. pa stoji tožnik na stališču, da se mora dotičnik pri upravnem svetu javiti za pristop in da ga mora potem upravni svet z izrecnim sklepom sprejeti. Če teh dveh pogojev ni, potem dotičnik ni postal član.

Ta pravni nazor pa je pomoten.

Da bi upravni svet moral sprejemati člane z izrecnim sklepom, to v pravilih ni ustanovljeno kot pogoj članstva. Izraz volje in sklep upravnega sveta po zmislu §-a 17. zadr. zakona in §-u 17. pravil o sprejemu članov, se sme torej izvajati po predpisu §-a 863. o. d. z. iz konkludentnih dejanj.

Tako konkludentno dejanje pa je posebno to, da je dala toženka tožniku posojilo; ker se namreč po §-u 7. pravil sme dajati posojila le članom, ga je z danim posojilom sprejela kot člana. Ugotovil pa je prvi sodnik, da je upravni svet v svoji seji z dne 24. novembra 1909 sklenil dati tožniku posojilo, in da je tožnik potem posojilo v istini prejel, kar se v prizivu niti ne izpodbija.

Da bi smela toženka dajati posojila tudi nečlanom, kakor se trdi v prizivu, ni res. To je v navedenem §-u 7. pravil prepovedano.

Slično velja tudi glede oglasa za pristop.

Tudi tukaj ni predpisana izrecna prijava ali prošnja za sprejem, in zadostuje tudi tukaj konkludentno dejanje, kar je vsekakor prošnja za posojilo, tembolj, če ji sledi podpis pristopnice in plačilo deleža, kakor v predležečem slučaju.

Jasno je torej, da mnenje prvega sodnika glede tožnikovega pristopa k toženi zadrugi ni pravopomotno.

V tem oziru nadalje uveljavljeni prizivni razlogi napačne dokazne ocene in pomanjkljivosti postopanja tudi niso podani.

Prizivatelj sicer trdi, da ugotovitev prvega sodnika, da je prosil t o ž e n k o za posojilo, ni prava, on da je prosil le Vršeca. Toda prvi sodnik je stringentno ugotovil, da je prosil toženko in ne Vršeca, ker je prošnja naslovljena na toženko in je on pristnost te prošnje pripoznal.

S tega stališča je tudi izpodbijanje nadaljne ugotovitve prvega sodnika, da je bil Vršec opravičen, nabirati člane, smatrati kot nemerodajno, ne glede na to, ali je prvi sodnik to ugotovil po pravici na podlagi dokaznega gradiva.

Sicer je pa tožnika smatrati za člana, tudi če bi bilo res, da je tožnik prosil Vršeca za posojilo in da ni vedel, da je podpisal pristopnico ter da mu je posojilo dala toženka. Objektivno je podpis pristopnice, vplačilo deležev in prejem posojila, ugotovljen. Subjektivno pa tožnik v tožbi sam navaja, da je po Vršečevi smrti izvedel, da se mu je odtegnil delež od posojila, da je podpisal pristopnico in da je dolžnik toženke. Dalje sam pravi, da mu je bilo vseeno, je-li dobil posojilo od Vršeca ali od toženke. S tem pa je vse za članstvo objektivno že podane pogoje odobril in postal resničen član, če tudi bi se ga do takrat smatralo samo za navideznega.

Dokazana ocena prvega sodnika glede poznejših tožnikovih pisem za posojilo, glede udeležbe pri občnem zboru zastran asanacije in glede podpisa na izjavi z dne 17. januarja 1911 je popolnoma pravilna. Če bi si tožnik ne bil v svesti, da je član, bi se zlasti ne udeležil občnega zbora in bi odklonil podpis na izjavo.

Docela nemerodajna pa je okolnost, je-li tožnik prejel potrdilo o izplačilu deležev. Niti po združnem zakonu, niti po pravilih toženke potrdilo ni konstitutivnega značaja ter ima le lastnost pobotnice. Pomanjkljivost torej ni, če se prvi sodnik ni spuščal v zadevna razmotrivanja.

Končno ni pomankljivo, če se ni dopustil dokaz o tem, da se je za tožnika h konkurzu toženke priglasila po kuratorju neka tožnikova terjatev za 14 ali 20 K. Da bi bil ta znesek njemu vrnjeni in na hranilno knjižico št. 547 naloženi delež, tožnik le sumi, ne izreka pa določne trditve. Sodnik torej ni imel povoda, pečati se s to tožnikovo domnevo; storil je dovolj, ko je na podlagi knjig toženke ugotovil, da deleži toznika niso vpisani kot vrnjen. Trjatev v prizivu pa, da je tožnik imel le en delež in ne štiri, je nedopustna novota, sicer pa za razsojo predmetnega spora nevažna.

Kar se tiče odpovedi članstva, je glede na prizivne razloge poudarjati to-le: V §-u 5. je določeno, da mora, kdor želi izstopiti, naznaniti odpoved upravnemu svetu pismeno in terjati potrdilo odpovedi. V predmetnem slučaju je težišče polagati na uočbo, da je odpoved naznaniti u p r a v n e m u s v e t u in prizivno sodišče se ne more pridružiti nazoru prvega sodnika, izpodbjanega s strani toženke v prizivnem postopanju, da je tožnik zadostil temu predpisu, če je izročil odpoved uradniku toženke R-u. Tožnik niti ne trdi, da bi imel uradnik R. od upravnega sveta pooblastilo sprejemati odpovedi s tem učinkom, da je n j e m u izročena odpoved podana že upravnemu svetu. Dejstvo pa, da je urađoval v prostorih toženke, uradniku R-u v očigled natančne določbe §-a 5. pravil še ne daje tihega pooblastila. Sicer pa je za pravno učinkujoči prevzem odpovedi vsako pooblastilo izključeno. Po §-u 26. združnega zakona je pooblastilo možno dati le za obratovanje v opravih zadruga in za postopanje v teh opravih. Nedopustno je torej pooblaščevanje v zadevah personalnega stanja zadruga.

Iz tega sledi, da tožnik ni zadostil predpisom, če je odpoved zgolj izročil uradniku R-u. Njegova dolžnost je bila, skrbeti za to, da pride odpoved upravnemu svetu v roke. On je bil član zadruga, se je moral brigati za njeno poslovanje in poznati pred vsem določbe združne pogodbe ter se ravnati po njih, če je hotel izstopiti. Te njegove dolžnosti sledijo iz pojma zadruga, ki je v §-u 1. zadr. zak. označen kot skupno oskrbovanje opravih. Iz tega vidika pa se pokaže dejstvo, da je tožnik izročil pismeno odpoved uradniku R-u, kot povsem neodločujoče za pravdo. Ker pa imajo vsi glede izstopa uveljavljeni prizivni razlogi za podstavo to dejstvo in se niti ne trdi, da je odpoved v resnici dospela pred upravni svet, izgube vsi prizivni razlogi svoj temelj ter je odvečno njih razmotrivanje.

Glede tožnikovega interesa na ugotovitvi pravnega razmerja se omeni, da se prizivno sodišče v tem pogledu popolnoma strinja s prvim sodnikom.

Razlogi odločbe vrhovnega sodišča z dne 8. majnika 1912 opr. šte. Rv. VI 206/12-1 so ti-le:

Na § 503 št. 4, 3 in 2 c. r. r. oprta revizija ni opravičena.

Pri zadrugah z neomejeno zavezo je po §-u 53 zakona z dne 9. aprila 1873 št. 70 drž. zak. odvisno jamstvo od članstva in po §-u 4 navedenega zakona v zvezi s §-om 4. zadružnih pravil zavisi pravoveljaven vstop kot zadružni član tožene zadruge od vstopne prijave pri upravnem svetu, ki mora vstop dovoliti. Prizivna sodnija je odlično dokazala, da je bilo glede tožnikovega članstva tako zakonitim pogojem kakor določilom v pravilih za vstop ustrezno. Če je namreč upravni svet zadruge s sklepom z dne 24. novembra 1899 tožniku pri zadruzi zaprošeno posojilo v znesku 800 K dovolilo in če se po §-u 7 zadružnih pravil smejo dajati posojila le zadružnim članom, je povsem pravilno, da se vidi v dejstvu dovoljenega posojila izraženo tudi voljo upravnega sveta, tožnika sprejeti za člana. Iz pravil se nikakor sklepati ne more, da bi moral upravni svet svojo voljo o sprejemu za člana izrecno izraziti.

Pravilno izvaja torej prizivno sodišče, da zadostujejo konkludentna dejanja, če izključujejo vsak dvom o pravi volji in namenu upravnega sveta. To velja brez dvoma v tem slučaju.

Določilo §-a 17 zadružnih pravil temu ne nasprotuje. To določilo se je vpoštevalo, če se opira dovolitev posojila na v §-u 17 pravil ukazani sklep upravnega sveta.

Revizija se nad tem spodtika, da izhaja prizivno sodišče od pravilne pristopne izjave pri upravnem svetu, med tem ko take prijave sploh ni bilo, toda revizija prezre, da vsebuje prošnja za posojilo tudi že predlog za sprejem kot član, kar je tožnik s poznejšim podpisom pristopnice izrecno izjavil.

Enako brezhibni so razlogi prizivnega sodišča glede nadaljnjega vprašanja o zatrjevanem tožnikovem izstopu iz zadruge.

Po §-u 5 zadružnih pravil je za prostovoljni izstop potrebno, da se izstop prijavi upravnemu svetu. Tega pogoja pa tožnik ni izpolnil, če je oddal izstopno izjavo zadružnemu uradniku R., kakor je prizivno sodišče prepričevalno dokazalo. V sodbi je ugotovljeno, da je bil R. le zadružni uradnik. Ni torej smatrati izstopne izjave,

oddane temu uradniku enakovrednim predpisani izstopni izjavi upravnemu svetu, da si je morda tožnik domneval, da bode uradnik R. z izstopno izjavo po predpisih postopal. Če R. sprejete izstopne izjave ni oddal upravnemu svetu, utegne to dejstvo v tožnikovem razmerju proti R. merodajno biti, toda učinka izstopne izjave, predpisane v pravilih ni imelo.

Iz navedenih razlogov in navajanj sodbe prizivnega sodišča, na katero se je izrecno sklicevati, so revizijski napadi glede pravne presoje povsem neopravičeni.

Neutemeljen je tudi revizijski razlog št. 2. Če je sploh nemerodajno, je-li tožnik oddal izstopno izjavo uradniku R., potem izgube vsak pomen dokazi, s katerimi naj se podpre trditev, da je bila izstopna izjava oddana uradniku R.

V ostalem se je sklicevati na razloge prejšnjega sodišča, ker se grajanja o reviziji krijejo z izpodbojnimi razlogi, uveljavljenimi v prizivu proti prvosodni rzsodbi in po prizivni sodnji pravilno in izčrpno ovrženimi.

Revizijski razlog št. 3 je pomoten.

V bistvu se izpodbija rešitev prizivnega sodišča glede vprašanja, kako pravno stališče je imel R. kot združni uradnik in odnosno, kako obsežne so bile njegove pravice.

Res je sicer prišlo prizivno sodišče pri razsoji uradne oblasti R-jeve do drugega zaključka, nego prvo sodišče. To pa je smelo, ker spada presoja o obsegu pooblastila, izvirajočega iz službenega razmerja, pod pravno presojo.

Iz spornega stališča v prizivni sodbi ni najti napake. Revizija pa tudi ni dognala, da se presoja opira na dejanske domneve, ki bi bile v nasprotju s spisi in le v tem slučaju bi se smelo govoriti o revizijskem razlogu št. 3. V tem oziru se sodbi ne more ničesar ugovarjati, ker priznava prizivno sodišče pri svoji sodbi vse navedbe glede ugotovitve službenega razmerja R-jevega.

B. B.

c) Prodajalec, ki si ob prodaji na obroke pridrži lastninsko pravico do prodane in izročene stvari (pactum reservati domini), moti mirno posest, če odvzame kupcu izročeno stvar samolastno radi neizpolnjenih plačilnih pogojev (§§ 309, 319, 346 o. d. z.; 2 in 3 zakona z dne 27. aprila 1896 št. 70 drž. zak.).

Tožnik A je kupil in prevzel dne 30. decembra 1909 od toženca B, trgovca z glasbili, glasovir za določeno ceno proti odplačilu v mesečnih obrokih. V pismeni pogodbi z dne 30. decembra 1909 je bilo dogovorjeno, da ostane glasovir do plačila cele kupnine last toženčeva in da je kupcu le zaupan, v §-u 3. pogodbe pa je še posebe določeno, da kupec glasovirja ne sme niti prodati, niti zastaviti, da mora prodajalca o vsaki rubežni takoj obvestiti, kakor o vsaki selitvi in končno, da je prodajalec upravičen, zahtevati vso zastalo kupnino s postranskimi pristojbinami vred ali pa glasovir nazaj vzeti, če bi kupec netočno plačeval ali sicer proti pogodbi ravnal.

Dne 28. decembra 1911 je prodajalec brez tožnikovega dovoljenja in brez njegove vednosti odpeljal glasovir iz tožnikovega stanovanja v svojo trgovino.

V tožbi zaradi motene posesti, katero je tožnik naperil, sicer priznava, da je bil tožencu nekaj obrokov na dolgu, trdi pa, da je bil v posesti glasovirja, da ga je toženec motil v tej posesti, ker mu je glasovir samolastno odvezel, ter predlaga končni sklep, da mora toženec postaviti glasovir nazaj v stanovanje v prejšnjem stanu.

Okr. sodišče v Ljubljani je s končnim sklepom z 27. dec. 1911 opr. št. C III 11/12-5 ugodilo tožbenemu zahtevku, ker je toženi s prodajo in izročitvijo glasovirja tožnika postavil v posest, sebi sicer pridržal lastninsko pravico do popolnega plačila kupnine, ne pa posesti, kajti besedo »zaupan« je tolmačiti le tako, da tožnik glasovirja ne sme prodati, zastaviti, podariti, ali ga pustiti zarubiti. Ker je torej tožnik bil v zadnji dejanski posesti glasovirja, je toženec pridobil, če tožnik ni držal v pogodbi določenih pogojev, osobito, če ni plačal pravočasno obrokov, le naslov (titulus) do posesti, ne pa posest samo in ni bil po zmislu §-a 320 o. d. z. upravičen na podlagi pravice do posesti samolastno in proti volji posestnikovi vzeti klavir. To pra-

vico bi mogel in smel proti tožniku le z redno tožbo uveljaviti in tožbenim potom zahtevati, da mora tožnik njemu prepustiti posest.

Dež. kot rekurzno sodišče v Ljubljani je s sklepom 15. februarja 1912 opr. št. R III 50/12-1 zadevnemu rekurzu ugodilo, izpodbijani sklep spremenilo in tožbeni zahtevek zavrnilo, ker je bil tožnik z ozirom na to, da mu je bil glasovir le zaupan in si je toženec lastnino pridržal do popolnega plačila zgol detentor, ki bi po plačilu cele kupnine utegnil postati lastnik v zmislu §-a 309 o. d. z., ki pa ne more premeniti podlage svojega imevanja (Innehabung) samolastno (§ 319 o. d. z.). — O tem, če so pogoji za pridobitev lastninske pravice podani, je moči z ozirom na določbo §-a 457 o. d. z. soditi le rednim pravnim potom v soglasju z določili zakona z dne 27. aprila 1896, št. 70 drž. z. — ne pa v postopanju zaradi motene posesti, tembolj ker je že prvi sodnik ugotovil, da tožnik svojih plačilnih obveznosti ni izpolnil ter sam ne trdi, oziroma ni dokazal, da je razveljavljen toženčev pridržek lastninske pravice (pactum reservati dominii). — Čeprav v tej pravdi ni soditi o lastninski pravici, je vendar jasno, da tožnik ni v posesti spornega glasovirja v lastnem imenu; smatrati ga je le za imetelja imenom toženca, ker sam ne navaja nobenega pridobitvenega čina. Kot imetelj imenom toženca pa nima tožbe iz §-a 346 o. d. z. Pri tem ne pride v poštev, da je toženec glasom ugotovitve prvega sodnika dejansko razmerje samolastno premenil, ker taka prememba po sebi ne opravičuje posestne tožbe, če tožniku sicer nedostaje bistvenega predpogoja, to je pravno zaščitene posesti.

Vrhovno sodišče je s sklepom 27. marca 1912 opr. št. R VI 88/12 obnovilo sklep prvega sodnika iz razlogov:

V postopanju zaradi motene posesti je glasom §-a 459 c. pr. r. odločiti le začasno o dejanskem posestnem stanju, kar ne ovira, da se sme pozneje s tožbo uveljavljati pravica do posesti. Na tako pravico se pa sklicuje toženec, če trdi, da je upravičen zaradi mudnega plačevanja obrokov tožniku glasovir odvzeti. To vprašanje torej ne sodi v postopanje zaradi motene posesti.

Ugotovljeno je po prvem sodniku, da je bil glasovir ob času motečega dejanja v dejanski posesti tožnikov. Temu mnenju ni moči oporekati, ker je posest pridobljena, če ima imetelj voljo, stvar za svojo obdržati (§ 309 o. d. z.). Posestni volji pa ne nasprotuje sklenjena pogodba o plačilu kupnine po obrokih.

Prizivno sodišče smatra za odločilno dejstvo, da je glasom pogodbe glasovir tožniku le zaupan in da se v zmislu §-a 319 o. d. z. podlaga imevanja samolastno premeniti ne smé. S tem pa zamenja posest in lastnino; zaupanje se nanaša na lastnino, a ne na posest. Pogodbena določba, da preide lastnina glasovirja na tožnika šele po plačilu cele kupnine, označuje zgolj rok za pridobitev lastnine, ne pa posesti, katero je kupec pridobil že s tem, da je hotoma prevzel glasovir v svojo oblast.

Ni treba posebe poudarjati, da v §-u 3 navedene pogodbe izrečeni pridržki toženčevega ravnanja ne opravičujejo, ker se po zmislu §§ 2, 3 zakona z dne 27. aprila 1896 št. 70 drž. zak. pravica, razrušiti pogodbo, ne more brezpogojno izvrševati.

Sicer se je pa sklicevati na razloge prvosodnega sklepa.

B. B.

d) Nedoletniku pomotoma dostavljeno in že pravomočno plačilno povelje je uničiti le potom tožbe zavoljo ničnosti, oprte na § 529 (št. 2) c. pr. r., ne pa z vnovično vročitvijo plačilnega povelja zakonitemu zastopniku po zmislu predpisov §-a 6 odst. 2 c. pr. r.

Na predlog tožnika A je izdalo c. kr. okrajno sodišče v R. plačilno povelje z dne 31. oktobra 1911 opr. št. M 508/11-1 zoper toženko B, ki je kot tožnikova natararica imela na račun vso jed in pijačo v gostilni in ki ni bila izročila tožniku ostalega izkupila v znesku 300 K.

Trdeč, da je tožena B še nedoletna, je njen oče in zakoniti zastopnik C v času, ko je bilo plačilno povelje že pravomočno, predlagal, da naj se navedeno plačilno povelje vnovič vroči in sicer njemu kot zakonitemu zastopniku toženke.

Prvo sodišče je predlog zavrnilo s sklepom z dne 31. decembra 1911 opr. št. M 508/11-2, ker izvira tožnikova terjatev iz službenega razmerja med njim in toženko in se torej po §-u 2 c. pr. r. more toženka sama zastopati pred sodiščem.

Vsled rekurza toženkinega očeta in zakonitega zastopnika C zoper ta sklep, je rekurzno sodišče v L. po uradni ugotovitvi, da je toženka v istini še nedoletna, s sklepom z dne 8. februarja 1912 opr. št. R III 17/12-2 izpodbijani sklep razveljavilo in sodniku prve stopnje naložilo, da pusti vročiti tožbo s plačilnim

poveljem vred C-ju kot očetu in zakonitemu zastopniku mladoletne toženke B.

Razlogi so ti-le:

Po §-ih 151 in 246 o. d. z. sme nedoletnik prosto razpolagati le s tistim imetjem, ki si ga z lastno pridnostjo sam pridobi, po §-u 247 l. c. pa tudi s presežki svojih dohodkov, če mu jih varstvena oblast prepusti v prosto porabo. Le glede tega imetja se sme po §-u 2. c. pr. r. nedoletnik sam zastopati pred sodiščem.

V predmetnem slučaju pa izhaja iz pripovedbe v tožbi, da toženka kot tožnikova natakarica, ki ima na račun vso jed in pijačo in mora ob gotovih časih izročiti tožniku izkupilo, pri zadnjem računu ni izročila vsega izkupila, ampak je dolžna ostala znesek 300 K, kar je priznala. Iz tega pa sledi le to, da je toženka prevzela neko obvezo, ne pa tudi, da je na katerikoli način razpolagala s svojim zaslužkom.

Iz naknadnih uradnih poizvedb pa izhaja, da je toženka B v resnici še nedoletna, ker je rojena dne 6. januarja 1893.

Vročba plačilnega povelja v roke nedoletne toženke je torej nična, ker določba § 2. c. pr. r. z ozirom na gori navedene razloge ni uporabna. Ker pa je na nedostatek pravdne zmožnosti po §-u 6 c. pr. r. gledati uradoma v katerekoli dobi pravde, je imenovani predlog dopusten, dasi je bil vložen po preteku 14dnevnega roka od vročbe toženki.

Ta nedostatek se da po zmislu predpisa §-a 6 odst. 2 c. pr. r. odpraviti enostavno s tem, da se tožba in plačilno povelje vroči očetu C kot zakonitemu zastopniku. Iz tega sledi, da je predlog toženkinega očeta utemeljen in da ga je prvi sodnik po krivem zavrnil.

Vrhovno sodišče je s sklepom 2. aprila 1912 vpr. št. Rv VI 98/12-1 rev. recurzu ugodilo in premenivši izpodbijani sklep rekurznega sodišča uveljavilo sklep prvega sodišča, v kolikor je bil zavrjen predlog na dostavitev plačilnega povelja v roki Franceta C., kot očeta in zakonitega zastopnika nedoletne toženke B. iz teh razlogov:

Pritrditi je rekurnemu sodišču, v kolikor zavrača uporabo §-a 2 c. pr. r., v ostalem je pa podlaga, na katero se opira, pravopomotna. — Kakor hitro se je smatrala dostavitev plačilnega povelja v roki nedoletne toženke kot nična, morala bi se izreči dostavitev kot nična. Tudi tedaj, če bi bili pogoji §-ov 6 in 7

c. pr. r. podani, bi ne bila od rekurznega sodišča zaukazana odpomoč zakonita, ker ostane dostavitev toliko časa v veljavi, dokler ni kot nična razveljavljena.

Dostavitve torej ni bilo mogoče drugače uničiti kot s tem, da se je kot nična izrekla.

Naziranje rekurznega sodišča, da so učinki prve dostavitve uničeni z vnovično dostavitvijo plačilnega povelja v očetovi roki, ni pravilno. § 6 c. p. r. namreč veleva, da je pravdno zmožnost upoštevati uradoma za katerokoli dobo pravnega spora, iz česar sledi, da so oziri na manjkajočo pravdno zmožnost omejeni na čas, dokler traja pravdni spor. Kako temu odpomoči po končanem pravdnem sporu, določuje § 529 civ. prav. reda. Če je rok za upor proti plačilnemu povelju že potekel in če je plačilno povelje že podlaga za izvršilni naslov (§ 1 štev. 3 izvršilnega reda), ga je možno izpodbijati le še potom §-a 529 c. pr. r., dočim pogoji za uporabo §-a 6 c. pr. r. niso podani; jasno je namreč brez nadaljnjega utemeljevanja, da je opominjevalno postopanje smatrati za končano, če je plačilno povelje postalo izvršljivo. Ne ujemalo bi se s splošnimi pravnimi načeli, če bi se smelo z odredbo, izdano na enostranski strankin predlog, vposegati v že pridobljene pravice tretjih oseb. (Primeri § 11 odst. 2. cesarsk. pat. z dne 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak.)

Povsem pravilno je torej bilo, da je prvo sodišče zavrnilo predlog na dostavitev plačilnega povelja v roke očeta in zakonitega zastopnika mladoletne toženke.

B. B.

e) Pravica, zahtevati razveljavljenje ženitnih paktov radi ločitve zakona, je zgol osebna pravica zakonskega druga. Odvetnik, kateremu je zakonski drug dal splošno pravdno pooblastilo in mu naročil tožbo, po smrti tega zakonskega druga niti tedaj ne more več s pridom vložiti tožbe na razveljavljenje ženitnih paktov, ako je še za življenja pooblastitelja storil prve korake za upotitev tožbe na ta način, da je z opominjevalnim pismom dal nasprotniku tožečega zakonskega druga rok za prostovoljno privolitev k razveljavljenju.

Okrožno sodišče v R. je — iz materijalnopravnih razlogov — zavrnilo tožbeni zahtevek, glaseč se naslednje: Toženec Miha Š. je dolžan: a) privoliti, da se med tožnico Nežo Š. in njim

dne 18. oktobra 1906 sklenjena ženitna in dedovalna pogodba v celem obsegu razveljavi, b) plačati tožnici, odnosno njeni zapuščini na podlagi označene pogodbe na njegovih zemljiščih vl. št. 304 k. o. P. in vlož. št. 448, 730, 841 k. o. B. zastavnopravno zavarovano doto v znesku 500 K, c) povrniti vse stroške v 14. dneh pod izvršbo.

Višje deželno sodišče v G. je prizivu tožnice ugodilo in izpodbijano sodbo tako spremenilo, da je tožbenemu zahtevku ugodilo, iz naslednjih razlogov:

Tožničn priziv je upravičen. Prva instanca se, utemeljujoč, naslanja v bistvu na razloge vrhovnosodnih odločeb z dne 17. junija 1891 in 6. februarja 1895 Gl. U. N. F. št. 13.819 in 15.899, pa se ne ozira na položaj, ki je tu čisto drugačen. Po neizpodbijanih in nepoprečnih ugotovitvah prve instance je smatrati, da je tožnica zastopnika dr. S. z generalnim pooblastilom z dne 13. julija 1910 pooblastila najprej, da izvede pravdo za ločitev zakona Cg I 145/10. To pooblastilo je izdano tudi za dediče. V tej pravdi je potekla sodba z dne 9. decembra 1910 Cg I 145/10-9, s katero je bila izrečena ločitev zakona iz krivde toženčeve; sodba je postala po vročbi dne 9., odnosno 22. decembra 1910 pravnomočna. Nato je tožnica Neža Š. dala dru. S. navodilo in informacije, da zanjo zahteva razveljavljenje ženitne in dedovalne pogodbe, plačilo dote in alimentov. Dr. S. je nato poslal tožencu dne 4. januarja 1911 opominjevalno pismo z rokom do 12. januarja 1911 ter je po brezuspešnem preteku roku dne 13. januarja sestavljeno tožbo dne 14. januarja 1911 pri sodišču vložil. Tožnica pa je dne 13. januarja umrla. Nadalje je konstatirano, da je tožnica dne 11. januarja 1911 napravila ustno oporoko in postavila svojega brata Antona V. za dediča. Le-ta je vložil svojo dedno prijavo dne 15. aprila 1911. V oporoki je toženec prezrt, kar je v nasprotju z ženitno in dedovalno pogodbo. Vsled te odredbe je torej brezdvomno potrjen dejansko podani nalog dru. S., da naj izvede razveljavljenje ženitne in dedovalne pogodbe.

Navedeno pooblastilo dra. S. je bilo generalno pooblastilo, glaseče se tudi na dediče in je torej imelo svojo moč v zmislu §-a 35 c. pr. r. tudi po smrti tožnice do preklica pravnih naslednikov. Preklica ni, odnosno se ni niti trdil, niti dokazal, in zato bi bilo pooblastilo brez dvoma v veljavi, ako bi nastopila smrt po vložitvi tožbe. Z nalogom, katerega je dala tožnica dru. S. po končani pravdi glede ločitve zakona, pa je bil dr. S. brez dvoma pooblaščen izvesti le-to

pravdo, ne da bi bilo treba novega pooblastila; vpraša se le, ali je bil dr. S. navzlic temu, da je tožnica umrla pred vložitvijo tožbe, še legitimiran ali ne?

Po §-u 1022 o. d. z. prekine sicer redovito smrt pooblastitelja ali pooblaščenca pooblastilno razmerje, ali to pravilo je izvzeto: a) kadar stvar v trenutku smrti ni več »res integra«, t. i. kadar se je opravilo že pričelo ali pričeti moralo in opustitev ne bi bila več možna brez škode za dediče pooblastitelja. To določbo je ekstenzivno razlagati, kajti že Codex Theresianus je sub III. 15. št. 102 izrecno določal, »woferne die Verrichtung des Geschäftes schon angefangen wäre oder doch den Anfang hätte nehmen müssen; b) ako se nalog nanaša baš na slučaj smrti (glej pl. S c h e y, Bevollmächtigungsvertrag, § 92).

Uporaba tega pravila kaže, da bi bil dr. S. na podlagi prvega pooblastila in novega naročila brez dvoma upravičen, le-to pravdo upotiti in izvesti, ako bi tožnica živela, prav tako pa tudi, akoravno je umrla. S tem, da je zastopnik storil prve korake, ko je tožnica opominjal in tožbo pripravil, se je naročeno opravilo že pričelo in je radi tega smatrati, da pooblastilno razmerje v zmislu §-a 1002 o. d. z. ni moglo več prenehati. Potem pa, ljudstvo po deželi, notorično mnogokrat noče ločitve zakona v prvi vrsti, ampak ureditev in obnovitev prejšnjega, predzakonskega premoženjskega stanja, in tako se smatra ločitev zakona, pa sledeče razveljavljenje ženitne pogodbe za enotno opravilo, čegar drugi del naj se takoj za prvim vrsti. Lahko se torej reče, da se je enotno opravilo že z izvedbo ločitve zakona uvelo in pričelo.

Nadaljnega vprašanja, ali zahtevek razveljavljenja ženitnih paktov s prp. ne preide kakor zgolj osebna pravica na dediče, sploh ni vpoštevati, odnosno rešiti, ker ne gre za zahtevek, uveljavljan od dedičev, ampak le za zahtevek, ki ga stavi zapustnica. S tem pa odpadejo v prvoinstančni sodbi navedena izvajanja ker na le-ta slučaj niso uporabna.

Zadnje vprašanje, ali ni tožnica že pred vložitvijo tožbe vsled smrti izgubila opravilno zmožnost in se radi tega kakor tožnica ni mogla več pravdati, je pač zanikati, ker ni ona sama, ampak njen upravičen zastopnik tožbo vložil, in ker velja fikcija §-a 547. o. d. z., da se je nahajala za časa vložitve tožbe tožnična zapuščina še v njeni posesti, nadalje, ker v le-tem odvetniškem procesu vstop

pravnega naslednika ni bil potreben (§ 155 c. pr. r.), vsled česar je bila možna tudi odločitev vprašanja o pravnem razmerju med strankami prav tako, kakor za časa vložitve tožbe, tudi za časa sodbe. Dejstvo, da je tožnica umrla, je bilo le toliko vpoštevati, da dajatve ni bilo prisoditi tožnici osebno, ampak njeni zapuščini.

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 23. januarja 1912 o. št. Rr VI 656/11-1 reviziji toženca ugodilo, pravosodno sodbo obnovilo in tožnično zapuščino obsodilo v povračilo prizivnih in revizijskih stroškov.

Razlogi.

Od uveljavljenih revizijskih razlogov je uvaževati najprej razlog po §-u 503 t. 4 c. pr. r., na katerega polaga toženec največ važnosti. Pri tem je izhajati od naslednjega dejanskega stanu, katerega tudi nadaljni revizijski razlogi ne prerekajo.

Zakon med pravdnima strankama je bil ločen od mize in postelje s pravnomočno sodbo okrožnega sodišča R. z dne 9. decembra 1910 o. št. Cg I 145/10-9 iz edine krivde soproga, današnjega toženca. O tem, ali naj ostane pri ženitnih paktih ali naj se razveljavijo, se v tisti pravdi ni govorilo. Prigodom onega spora je Neža Š. dala odvetniku dru. S. pravdno pooblastilo v zmislu §-a 31 nasl. c. pr. r. dne 3. julija 1910, ki se ni nanašalo le na ločitveno pravdo samo, ampak se je glasilo na pravne zadeve vsake vrste (t. zv. splošno pravdno pooblastilo).

V tej lastnosti kakor pooblaščenec je pisal dr. S. dne 4. januarja 1911 tožencu pismo, v katerem mu sporoča, da zahteva njegova klijentinja Neža Š. razveljavljenje ženitnega pakta in povračilo dote v znesku 500 K, ter mu je dal rok do 12. januarja 1911, da plača znesek in dovoli razveljavljenje ženitne pogodbe. Dne 13. januarja 1911 je umrla tožnica, dan za tem pa je na podlagi zgoraj navedenega pooblastila dr. S. vložil predmetno tožbo.

Da pooblastilo dra. S. v tem času formalno še ni vgasnilo, se razvidi vsekakor iz §-a 35. odst. 1 c. pr. r. Iz tega pa izhaja le toliko, da se tožbi ne more ugovarjati nedostajanje aktivne legitimacije. Čisto drugo pa je vprašanje, ali je tožbeni zahtevek materijalno dopusten. V tem oziru pa ni niti v teoriji, niti v praksi dvoma, da je po §-u 1264. o. d. z. pravica na ločitev zakona nekrivega zakonskega druga, da sme zahtevati razveljavljenje ženitnih paktov,

zgol osebna pravica, katero sme uveljaviti le ta zakonski drug sam, in le v svojem osebnem interesu in radi tega le za svojega življenja.

Odločilno je torej tu vprašanje, ali je smel zastopnik na podlagi splošnega pravnega pooblastila, katero mu je dala tožnica za časa svojega življenja, vložiti tožbo radi razveljavljenja ženitnega pakta po njeni smrti? Smrt, s katero neha osebnost, ima za posledico, da se pravna dejanja ne morejo več izvršiti v njenem imenu, ampak le v imenu zapuščine. Le kolikor pride zapuščina v poštev, izhaja zakon v §-u 547. o. d. z. od fikcije, da se pred prevzemom dediča smatra zapuščina tako, kakor da bi jo pokojnik posedoval. K zapuščini pa po §-u 531. o. d. z. ne spadajo tiste pravice in obveznosti pokojnika, ki se naslanjajo samo na osebna razmerja. Ako pa je pravica, zahtevati razveljavljenje ženitnih paktov, zgol osebna pravica, ki ne preide na zapuščino in na dediče, onda ugasne ob smrti osebe, ki je edino upravičena, uveljavljati pravico, ako je ni bil še pred smrtjo uveljavljal upravičenec s tožbo. Le pod tem zadnjim pogojem more pač odvetnik, ki ima pravdno pooblastilo, v zmislu §-a 155. c. pr. r. pravdo nadaljevati. Na vsak način pa mora za časa vložitve tožbe edino upravičena oseba še živeti.

Na določbo §-a 1022. o. d. z. se tožnica ne more s pridom sklicevati. V prvi vrsti se ureja s tem zakonovim določilom razmerje med pooblastiteljem in med pooblaščenecem. Pravnih razmer pooblaščenca proti tretjim osebam pa se določilo nič ne tiče. Ali ne glede na to, zahteva tudi ta zakonova določba že pričeto opravilo; kajti določba upravičuje in obvezuje pooblaščenca pod gotovimi pogoji, da započeto opravilo skonča. O začetem opravilu pa bi se dalo tu le tedaj govoriti, ako bi bila pravda še za živih dni tožnice že pričeta z vložitvijo tožbe pri sodišču. Informiranje svojega zastopnika za to pravdo in pa vsled teh informacij od odvetnika podan izvensodni poziv na prihodnjega pravnega nasprotnika, da naj pride v razveljavljenje ženitne pogodbe, se ne da smatrati za pričetek izvedbe tistega opravila, kateremu je namenjeno pravdno pooblastilo. Kajti o tem, kaj je smatrati za opravilo, za koje ga upravičuje podeljeno pravdno pooblastilo po zakonu, določa § 31. c. pr. r. Po tem določilu je upravičen v prvi vrsti, da vloži tožbo in da stori vsa pravdna dejanja, ki se tičejo tiste pravde. Še le z vložitvijo tožbe je nasproti pravnemu nasprotniku to opravilo zapo-

četo in šele tedaj po 1. odst. §-a 155., in po §-ih 34, 35 c. pr. r. smrt pooblastitelja ob sebi nima vpliva na pravdno postopanje, ako se dediči temu ne protivijo. Da je bila pravda radi ločitve zakona na podlagi predmetnega pooblastila že končana, ne spreminja ničesar na stvari, ker je bila ta pravda opravilo samo za-se in se izvedba tiste pravde sedanjega spornega vprašanja kar nič ni tikala.

Tudi to, da predpisuje § 1264. o. d. z., sodišče naj skuša doseči poravnavo, ne hodi v prid tožeči stranki, ker se tudi tu predstavlja, da je zakonski drug še za svojega življenja pri sodišču zahteval razveljavljenje ženitne pogodbe.

Da se glasi splošno pravdno pooblastilo tudi na dediče tožnice in da bi bil odvetnik upravičen, tudi dediče pooblastiteljice zastopati, tu ne pride v poštev, ker niti dediči, niti ležeča zapuščina ne nastopajo kakor dediči, ampak tožnica.

Iz teh razlogov se pravni nazor prizivnega sodišča ne da vzdržati, in bilo je že samo zato reviziji ugoditi in prvo sodbo, ki je tožbo zavrnila, obnoviti, ne da bi bilo treba še o nadaljnih revizijskih razlogih po št. 3 in §-a 503 c. pr. r. razpravljati. **Dr. M. D.**

B. Kazensko pravo.

a) **Kako je pojmovati zakoniti izraz »ponujati na prodajo« v zmislu §-a 11. št. 2, odnosno §-a 2, zakona z dne 16. januarja 1896 št. 89 drž. zak. iz leta 1897. ¹⁾ (Odločba kasacijskega dvora z dne 10. aprila 1912 Kr II 151/12.)**

Dne 2. avgusta 1911 zjutraj je vstavil mestni redar na mitnici V. S. mlekarico Frančiško D., ktera je hotela, kakor vsak dan, svojim odjemalcem v mestu donesti mleka v običajnih pločevinastih posodah. Izkazalo se je, da je bilo v eni teh posod mleko izdatno pomešano z vodo.

¹⁾ § 11 št. 2 cit. zak.: Prestopek zakrivi in se kaznuje z zaporom enega tedna do treh mesecev, s čimer se sme združiti tudi globa do 500 gl., ali v denarju od 1 do 500 gl.: — — —

2. Kedor na prodajo ponuja vedoma živež, ki je ponarejen, posnet, pokvarjen, nezrel, ali ki je že izgubil na svoji hranilni vrednosti in to v obliki ali z oznamenilom, primernim za prevaro.

§ 12 cit. zakona: Kedor stori v § 11. pod št. 2 in 4 oznamljena dejanja iz nemarnosti, ali kedor iz nemarnosti ponuja na prodajo ali prodaja živež, kateri je zastran prevare opremljen z nepravim oznamenilom, tak zakrivi prestopke in se kaznuje s zaporom treh do štirinajstih dni. — — —

Zoper Frančiško D. se je uvedlo kazensko postopanje zaradi prestopka po §-u 11. št. 2 zak. z dne 16. januarja 1896 št. 89 drž. zak. iz leta 1897.

Frančiška D. se je zagovarjala, da je ono »posneto« mleko kupila od svoje sosede Marije G., kar se je tudi kot resnično izkazalo. Okrajno sodišče v S. je vsled tega po §-u 259. št. 3 kaz. pr. r. Frančiško D. od obtožbe oprostilo. Prvi sodnik se je prepričal, da se pač ne da dognati, kdo da je mleku primešal vode, in da se posebno o obtoženki niti trditi ne more, da bi bila ona vedela za kakovost grajanega mleka. Sodba še pristavlja, da se obtoženki niti ne more očitati nobene nemarnosti (§ 12 nav. zak.).

O vsklicu javnega obtožitelja zoper to oprostilno sodbo je spoznalo vsklicno sodišče, da ni utemeljen. V kolikor bi se mogla obtoženki očitati krivda v zmislu §-a 11 (št. 2 ali 4) zak. z dne 16. januarja 1896 št. 89 drž. zak. iz l. 1897., se pridružuje vsklicna inštanca popolnoma utemeljitvi prvega sodnika.

Pri presoji, ne vsebuje li obtoženkino dejanje znakov po §-u 12. kaz. zak., se je uverilo vsklicno sodišče, da je obtoženka ravnala nemarno. Povedala je namreč sama pri vsklicni obravnavi, da mleko, kupljeno od sosede Marije G., ni bilo vsikdar najboljše. Vsled tega bi bila pač dolžnost Frančiške D., da bi se bila prepričala o pristnosti in dobroti mleka pred prodajo. Vsklicno sodišče tudi zaključuje, da bi bila Frančiška D. mleko tudi prodala, da ji ni tega zabranil mestni redar. S tem pa, da je Frančiška D. omenjeno mleko nesla v mesto na trg, odnosno svojim stalnim odjemalcem, tega mleka ni niti ponujala na prodajo, niti ga ni prodala. Govoriti bi bilo k večjemu o poskusu prodaje, kar pa ne tvori še prestopka po §-u 12 nav. zak., kajti pri zgolj kulpozni deliktih je kaznjiv poskus itak naravno izključen. Vsled ničnostne pritožbe v obrambo zakona je kasacijski dvor spoznal: Vsklicna inštanca je izključila po krivici kaznjivost Frančiške D. po §-u 12. nav. zak., češ, da ni ponujala na prodajo omenjenega »posnetega« mleka. Živilo »ponujati« na prodajo, se ne pravi ničesar drugega, kakor imeti živilo pripravljeno za prodajo. Odločilna je torej pri tem namera, odnosno sklep, živilo prodati. Nikakor ni potreba, da bi se blago še posebej stavilo na ogled ali glasno hvalisalo ter ponujalo z besedo na prodaj.

Frančiška D. je dovažala mleko odjemalcem in je tedaj storila pravzaprav že več, kakor pa le ponujala; imela je mleko na

prodaj. Ker je Frančiška D. imela, kakor zagotavlja vsključna inštanca, za oddajo odjemalcem mesto neposnetega mleka (Vollmilch) pripravljeno posneto, z vodo pomešano mleko, torej »živež, kateri je bil zastran prevare opremljen z nepravim oznamenilom,« zakrivila je najmanj prestopok po §-u 12 zakona z dne 16. januarja 1896 št. 89 drž. zak. iz leta 1897.¹⁾

Dr. E. P.

b) 1.) Naštevanje stroškov v §-u 381. k. pr. r. ni taksativno. 2.) Določba §-a 393. k. pr. r. ne ustanavlja zastran stroškov v prilog zasebnemu obtožitelju-odvetniku nikake izjeme. 3.) Odvetnik, ki svojo zasebno obtožbo sam zastopa, nima pravice do povrnitve kazenskopravnih stroškov. 4.) § 17. naredbe pravosodnega ministrstva, z dne 3. julija 1909 št. 82 drž. zak. (odvetniške tarife) se nanaša le na civilnopravne zadeve, § 1. pa le na one kazenske zadeve, pri katerih se vrši zastopanje strank.

C. kr. vrhovno, kasacijsko sodišče na Dunaju je vsled ničnostne pritožbe c. kr. generalne prokurature v obrambo zakona s sodbo od 16. novembra 1911 Kr VI 164/11-4 izreklo:

S sklepom c. kr. okrajnega sodišča v Ljubljani z dne 30. junija 1911 U VI 487/11-19 in s sklepom c. kr. deželnega vsključnega sodišča v Lj. z dne 20. julija 1911 DI XII 47/11-1 se je kršil zakon v določbah §-ov 381⁴, 383 in 393 kaz. pr. reda.

Razlogi.

S sodbo okrajnega sodišča v Ljubljani z dne 20. aprila 1911 U VI 487/11-10 je bila vsled zasebne obtožbe odvetnika dria. A. obsojena obdolženka B-ova zaradi prestopka proti varnosti časti (§ 487 k. z.) po §-u 493. k. z. na kazen tritedenskega, poostrenega zapora in po §-u 389 k. pr. r. na plačilo stroškov kazenskega posto-

¹⁾ Opomba uredništva. »Ponujati na prodajo« (na prodaj?) je prestava nemškega izraza »feilhalten«. Pravilno bi bilo ta izraz pač prestaviti z »na prodaj imeti«. Najbrže ne bi bilo prišlo do zgoraj navedene napačne razsodbe vsključnega sodišča, če bi bil translator sprejel v slovensko besedilo zakona izraz »na prodaj imeti«, ker je pri obrazloženem dejanskem stanu pač dvomljivo, da bi bila Frančiška D. mleko na prodaj ponujala, pač pa gotovo, da ga je imela tačas na prodaj.

panja; njen vsklic je deželno vsklicno sodišče s sodbo 16. junija 1911 Bl XII 284/11 zavrnilo.

Na predlog zasebnega obtožitelja odvetnika drja. A., ki se je na prvi in drugi stopnji zastopal sam, so se odmerili stroški zasebnega obtožitelja s sklepom okrajnega sodišča dne 30. junija 1911 U VI 487/11-9 na 268 K 50 h, odnosno s sklepom vsklicnega sodišča z dne 20. julija 1911 Bl XII 284/11-6 na 120 kron 30 vinarjev.

Proti pozvanemu sklepu okrajnega sodišča vložena pritožba obsojenke je bila s sklepom 20. julija 1911 Bl XII 47/11 zavrtnena z uvaževanjem, da zasebnemu obtožitelju, ki samega sebe zastopa, kot takemu res ne pristojajo povračilo stroškov, to pa ne velja v slučaju, če je dotičnik zasebni obtožitelj o d v e t n i k, ker je odvetnik ne glede na določbo §-a 17. pravosodne ministrske naredbe 3. junija 1909 št. 82 drž. zak., s tem, da »se sam zastopa«, v opraviu drugih zastopstev oviran, in ima zato pravico do povračila predmetnih stroškov, ki bi nastali tudi takrat, če bi se dal zastopati po drugem odvetniku.

Nasprotno je c. kr. nadsodišče v Gradcu s sklepom z dne 30. avgusta 1911 D 175/11 ugodilo pritožbi obsojenke B-ove zoper priznanje stroškov obtožitelju na drugi stopinji, razveljavilo izpodbijani sklep in izreklo, da obsojenka nima plačati dotičnih stroškov. Nadsodišče zastopa nazor: Iz določbe §-a 381. k. pr. r. izhaja, da obtožitelju, ki se zastopa sam, ne gre povračilo stroškov zastopstva, kajti med stroški, navedenimi v pozvanem paragrafu, glede katerih je moči terjati povračilo od obdolženke, se ne nahajajo taki povračilni stroški. Le ta določba ni spremenjena po naredbi pravosodnega ministrstva 3. junija 1909 št. 82 drž. zak., kajti ne glede na to, da naredba zakona ne more predrugačiti, ima § 17. pozvane naredbe v mislih le civilnopravne zadeve in § 1. le zastopstva strank v kazenskem postopanju.

Toda nazor okrajnega in deželnega sodišča glede vprašanja o stroških v tej zadevi se ne zлага s tozadevnimi zakonitimi določbami.

S tem vprašanjem se je vrhovni kasacijski dorže opetovano bavil, in je v odločbah z dne 7. aprila 1897 št. 3850 zb. št. 2074, — z dne 18. novembra 1902 št. 14.984 zb. št. 2778 in z dne 26. aprila 1904 št. 6488 zb. št. 2948 izrekel, da zasebni obtožitelj, ki vodi svojo zadevo sam, ki

se torej ne poslužuje pravnega zastopnika, ne more terjati povračila stroškov, nastalih mu vsled izgube na času in njegovega truda.

S stališča zasebnopravnega zahtevka, kot nadomestka za škodo, povzročeno žaljenemu zasebnemu obtožitelju s kaznivim obdolženčevim dejanjem, se ne dajo izvajati nikaki stroški kazenskega postopanja, najsi pristojna njih povračilo državi ali zasebniku. Kajti to bi imelo za posledico, da bi bila dopustna zavrnitev tega zahtevka na civilno pravdno pot, a to je smatrati nedopustnim v zmyslu odločbe kasacijskega dvora z dne 13. marca 1883 št. 15.169 zb. št. 521, ktere utemeljitev, ostro razlikujoča med povračilom stroškov in zasebnopravnim zahtevkom, se strinja z razpisom pravosodnega ministrstva z dne 9. julija 1878 št. 7075 v točki 6. Sicer se pa ravna tudi v področju civilnega postopanja vprašanje radi stroškov po določbah pravnega reda, a ne po onih materijalnega prava.

Če bi se moglo smatrati, da je naštevanje stroškov v §-u 381. kazpr. r. taksativno, onda bi bilo tukaj razmotrivalno pač smatrati rešenim po besedilu zakona. Kajti, če se obdolžencu sploh povračilo drugih, kakor v §-u 381. k. pr. r. navedenih stroškov, nikoli ne more nalagati, bi odpadla možnost samobosebi glede predmetnih stroškov takozvanega samostopstva, ker le-ti stroški v §-u 381. k. pr. r. niso navedeni. Uvodni stavek §-a 381. k. pr. r. pa ne dopušča za ključka, da so taksativno naštetih tam navedeni stroški.

Vendar pa § 381. k. pr. r. ni brez vsega pomena za rešitev vprašanja. Kajti bila je pač prilika, v 4. točki §-a 381. k. pr. r., poleg stroškov zastopnikov strank misliti tudi na stroške strank samih, med njimi tudi izdatkov zasebnega obtožitelja za obrambo svoje pravice (n. pr. za potne stroške k sodišču in druge). Da se pa zakon ne ozira niti na tem, niti na drugem mestu na to vrsto izdatkov, to daje važen razlog za zaključek, da zakon ni nameraval dovoliti povračila onih izdatkov, katere so imele stranke, vodeče same svojo zadevo.

Odločilna pa je tukaj določba §-a 383. k. pr. r., po kateri zasebni obtožitelj nima pravice zahtevati pričnine. Zmislil te določbe, ki jo je posneti iz nastanka in besedila zakona (§ 181 k. pr. r. iz leta 1850. § 10, naredbe pravosodnega ministrstva 17. avgusta 1850 št. 332,

in 18. septembra 1857 št. 20.517 k §-u 334 k. pr. r. iz leta 1853.), zlasti iz izpustitve besed: »kot tak«, katere so po posvetovanjih iz leta 1861. sledile besedi: »zasebni obtožitelj«, potem iz nasprotja s poškodovancem, ki ga je smatrati za pričo (§ 383³ k. pr. r.), stremi nedvomno za tem, da zasebni obtožitelj tudi takrat, kadar je na sodišče pozvan kakor priča, kadar je torej obvezan sam priti na sodišče, nima nikake pravice do pričnine (t. j. do povračila za pot, osebno preskrbo, po razmerah tudi za zamudo). Umevno je, da ta določba lahko občutno zadene zasebnega obtožitelja, če sodišče ne more izhajati brez njegovega osebnega prihoda, in tudi gmotne razmere obtežujejo obtožitelju pot na sodišče. Pozivana zakonova določba pa nepogojno ne dovoljuje ravnati z zasebnim obtožiteljem zastran pristojbin bolje, nego s pričo. Če mora že priča glede na svojo državljansko dolžnost po okolščinah imeti gmotne žrtve, tedaj pač odreka zakon zasebnemu obtožitelju tudi ono povračilo, ki pristojba priči. Zato se pač krši v §-u 383. k. pr. r. ustanovljeni pravni predpis, če se priznajo zasebnemu obtožitelju stroški pota k sodišču in nazaj, potem stroški oskrbe na kraju sodišča, in sicer ne samo tedaj, ko bi ti stroški pristojali priči (ne nastopajoči kakor zasebni obtožitelj) po poklicu in oddaljenosti, marveč tudi tam, kjer tudi priča nima pravice do teh pristojbin. Ravnotako je tudi z odškodnino za zamudo, ki pristojba tudi priči le izjemoma, a za tako odškodnino je smatrati, če naj se odškoduje zasebni obtožitelj za sestavo spisov ali za bivanje pri sodišču v svrhu zastopanja obtožbe in s tem združeno zamudo časa.

Isto naziranje je merodajno tudi za zvedence, pri katerih more dobiti ta odškodnina značaj prave nagrade za duševni trud, združen z vložitvijo in izvedbo obtožbe.

Če bi se hotela določba §-a 383. k. pr. r. razlagati tako, da hoče samo odvzeti zasebnemu obtožitelju pravico do predplačila pričin iz državne blagajne, onda bi imelo tako naziranje besedilo §-a 383. k. pr. r. odločno zoper sebe. Kajti vprašanje, katere stroške država plačuje predplačilno in katere ne, je urejeno v §-u 381. k. pr. r. na koncu. Tam bi bilo na vsak način navajati pričnino zasebnega obtožitelja med stroški, ki niso predplačilni iz državne blagajne. Določba §-a 383. k. pr. r. pa gre dalje. Po njej nima zasebni obtožitelj (naj je vabljen kot priča ali ne) do pričnine sploh nobene pravice. Zato on ne more zahtevati povračila te pristojbine od nikogar, tudi ne od obsojenca.

Določba §-a 393. k. pr. r. obvezuje pač v danih okolščinah obdolženca v povračilo zastopstvenih stroškov. Da pa je s tem misliti na stroške, zares izvedenega zastopstva, a ne samozastopstva, izhaja iz pozivane zakonove določbe: »Kdor se v kazenskem postopanju poslužuje zastopnika,« in je to pripoznano tudi v razpisu pravosodnega ministrstva z dne 9. julija 1878 št. 7075.

Po vsem tem ne more biti dvoma, da jasna določba §-a 393. k. pr. r. omejuje povračilno obveznost na stroške zagovorništva in zastopništva, torej na one stroške, katere je povzročilo najetje v §-u 381⁴. navedenih pooblaščenecv, in da ne ustanavlja v prilog odvetnika, ki nastopa kakor zasebni obtožitelj, nikake izjeme.

Da bi se zasigurala pravica do teh stroškov nezastopanemu odvetniku, morala bi se ustanoviti fikcija: odvetnik se zagovarja in zastopa sam s seboj. Neprava posledica te samobosebi nedopustne fikcije bi bila prednost za odvetnika pred vsakim drugim zasebnim obtožiteljem, ki nezastopan zmaga v pravdi in vkljub temu ne sme zahtevati za šestokrat znani odhodek na času in izdatkih nikakega povračila.

Tej razlagi zakona se nikakor ne protivi naredba pravosodnega ministrstva z dne 3. junija 1909 št. 82 drž. zak. (odvetniška tarifa), izdana na podlagi zakona z dne 26. marca 1890 št. 58. Ta tukaj ne pride v poštev že iz razlogov višjesodnega sklepa z dne 30. avgusta 1911 D 175/11 in nadalje tudi zato ne, ker nedostaje stranke, ki bi bila za stroške obvezana v zmislu §-a 17. naved. naredbe.

Zato je bilo ničnostni, v zmislu §-a 33. k. pr. r., v obrambo zakona vloženi pritožbi c. kr. generalne prokurature po §-u 292. k. pr. r. ugoditi in v navedenem zmislu razsoditi. **Dr. F. M.**

c) Pri kaznivih činih, ki se preganjajo po odst. 1. čl. V. zak. z dne 17. decembra 1862, št. 8 drž. zak. za 1863, določba §-a 530 k. z. sploh ne pride v poštev. Pri zasebnih žalitvah orožnikov se šteje rok §-a 530 k. z. od dne, ko zve za žalitev deželno orožniško poveljstvo.

Ambrož A. je žalil dne 11. septembra 1910 na javnem prostoru vpričo več ljudi nenavzočnega žandarmskega stražmeštra Jurja K. in žandarmerijo sploh. Le-ta je zvedel za žalitev 14. septembra 1910 in je poročal o tem svojemu predstojniku; dne 27. oktobra 1910 je

dospelo naznanilo k deželni žendarmski komandi. Le-ta se je obrnila na državno pravdnštvo, ki je predlagalo, da se Ambroža A. kaznuje radi prestopka po §-u 491 k. z. in čl. V. zak. z dne 17. decembra 1862, št. 8 drž. zak. za 1863, pri okrajnem sodišču dne 2. novembra 1910.

Okrajno sodišče je obdolženca obsodilo, prizivno sodišče pa je to sodbo razveljavilo zaradi ničnosti ter Ambroža A. oprostilo po zmislu §-a 259 št. 3 k. pr. r., češ, da je bila obtožba že po roku §-a 530 k. z., torej prepozno vložena.

Vrhovno kasacijsko sodišče je izreklo z odločbo z dne 7. novembra 1911, vlož. št. Kr V 1046/11-4 na ničnostno pritožbo generalne prokurature v varstvo zakona, da krši sodba prizivnega sodišča zakon glede določb 1. odstavka člena V., zak. z dne 17. decembra 1862, št. 8 drž. zak. za 1863 in §-a 530 k. z.

Razlogi.

Člen V., zak. z dne 17. decembra 1862, št. 8 drž. zak. za l. 1863, očitvidno ne ustanavlja nikakega novega dejanskega stanu, pač pa spreminja tožbeno pravico, ko pridržuje preganjanje gotovih, po splošnem kazenskem zakoniku kaznivih žalitev javni obtožbi ter določuje v svojem 1. odstavku utesnitve, da je v §-ih 487—491, potem v §-u 498 k. z. (§§ 760—764 in § 469 voj. kaz. za.) navedene pogreške in prestopke zoper varnost časti uradoma zasledovati, ako gre žalitev zoper . . . cesarsko armado, cesarsko mornarico ali zoper samostojni del le-teh dveh. Javnega značaja take obtožbe ne spreminja kar nič določba odstavka 2. člena V., da je treba dobiti privoljenje tam naznačenega centralnega mesta; kajti to privoljenje nima nič vkupnega z zahtevo (§ 2 k. pr. r., § 530 k. z.) udeleženca, marveč je le predpogoj, na katerega je vezano po pozitivnem zakonskem določilu v takih slučajih izvrševanje javne preganjalne pravice. Ako pa potemtakem ne gre za zahtevo udeleženca, tudi o uporabnosti §-a 530 k. z., ki velja le za slučaje, kjer sme kazensko preganjanje pregreška ali prestopka nastopiti le na zahtevo udeleženca, na dejanja, ki naj se uradoma kaznujejo po odst. 1. člena V., ni govora in je v teh slučajih ugasnitev kaznivosti kazenskega dejanja vsled odpusta kazni izključena (primerjaj mariginalne rubrike k §-om 526 in 529, 530 k. z.).

Da pa se preganja Ambrož A. uradoma radi razžalitve žendarmstva sploh, je bilo v pismenem predlogu državnega pravdnika

izrecno navedeno, ter se je tudi privoljenje c. kr. domobranskega ministrstva okrajnemu sodišču priposlalo, potem ko je došlo.

Kolikor pa gre za zasebno po §-u 46 odst. 4. k. pr. r. od državnega pravdnika zastopano obtožbo stražmeštra Jurja K., pa je prizivno sodišče v zmoti, ako šteje rok §-a 530 k. z. od dne, ko je Jurij K. žalitev zvedel. Ker gre za žalitev žendarma in je žendarmstvo po zakonu z dne 25. decembra 1894., št. 1 drž. zak. za 1895 vojaško organizirano telo, onda ima razžaljeni žendar pravico do posebnega varstva po ces. odredbi z dne 27. oktobra 1853, št. 228 drž. zak. Po §-u 20 z najvišjim odlokom z dne 3. marca 1895 potrjene službene inštrukcije za žendarmstvo pa je žendarjem prepovedano odpustiti kako njim storjeno žalitev, vsled česar mora žendar na vsaki način odločbo komandanta o tem zaprositi, ali naj se žalitev zasleduje. Komandant mora tožbo vložiti in je torej smatrati njega za obtožitelja. Zatorej pa sme veljati za začetek v §-u 530 k. z. določenega tožbenega roku le tisti čas, ko je pozvani in resnično poslušajoči komandant o žalitvi in o žalilčevi osebi zvedel. To se je zgodilo v danem slučaju dne 27. oktobra 1910, ko je dospela ovadba postajevodje pri c. kr. deželnem žendarmem komandu, kateremu gre pravica kaznovati in pomiloščevati. Dne 2. novembra 1910 pri okrajnem sodišču dospeli kazenski predlog državnega pravdnništva je torej brez dvoma še v roku §-a 530. k. z. podan, najsi je žaljeni žendarm že dne 14. septembra 1910 zvedel za nekaj dni prej storjeno žalitev.

Zatorej je bilo po §-ih 33, 479 k. pr. r. vloženi ničnostni pritožbi generalne prokuratorure po zmislu §-a 292. k. pr. r. ugoditi.

Dr. M. D.

Izpred upravnega sodišča.

a) Medverstvena razmerja: Tudi starši, ki so bili tedaj, ko so sklenili zakon, brez veroizpovedbe, so zavezani, da določijo za otroka, ki je bil ob porodu brez veroizpovedbe, zakonito priznано versko izpoved, v kateri naj se ga vzgaja ter v šoli podučuje. (Upr. sod. 8. novembra 1910 št. 6623, B 7704.)

Razlogi.

Državni zakon z dne 21. decembra 1867 drž. zak. št. 142 o splošnih pravicah državljanov, ima sledeče določbe, ki pridejo tu v poštev:

Po členu XIV. je popolna svoboda vere in vesti vsakomur zagotovljena, uživanje državljanskih in političnih pravic od veroizpovedbe neodvisno in se tudi ne more nikogar siliti, da bi opravljal cerkveno dejanje ali se udeležil cerkvene slovesnosti, razun če je pod oblastjo drugega, ki je to po zakonu upravičen zahtevati.

Po členu XIV. je dovoljeno pripadnikom veroizpovedbe, ki ni zakonito priznana, izvrševati bogočastje doma, kadar isto ne krši veljavnega prava in nrvnosti. (Že sedaj bodi omenjeno, da so v §-ih 14 in 16 omenjene vse pravice, ki jih imajo pripadniki zakonito nepriznanega veroizpovedanja, torej tudi oni, ki so brez vsake veroizpovedbe, napram državi v verskem oziru terjati.)

Ta popolna svoboda vere in vesti, ki daje vsakomur od strani države na prosto, da si izvoli po svojem osebnem prepričanju zakonito priznano ali pa nepriznano, ali pa sploh nobeno veroizpoved, se mora sama po sebi pri otrocih v gotovih ozirih utesniti, kakor je to že v navedeni določbi člena XIV. odst. 3. ugotovljeno. (Izjemno dovoljenje, da se koga primora h kakemu cerkvenemu dejanju ali cerkveni slovesnosti, ako je podvržen oblasti drugega, ki je po zakonu upravičen to zahtevati.) Še natančneje je pa to določeno v medverstvenem zakonu z dne 25. majnika 1868 drž. zak. št. 49. Po členu I. tega zakona (odst. 1 in 3) slede zakonski ali zakonskim enakovredni otroci, kadar sta oče in mati iste veroizpovedbe, veri staršev. Pri mešanih zakonih sledijo sinovi veri očeta, hčerke veri matere; zakonska pa lahko pred ali po zakonu določita, da ima veljati obratno razmerje, ali pa, da naj vsi otroci sledijo veri očeta ali pa vsi veri matere. Odstavek 4. tega člena pa se glasi: Kadar bi se ne uporabila nobena zgorajšnih določb, mora oni, ki ima pravico do vzgoje otroka, določiti istemu veroizpoved.

Člen 2. zastopa načelo, da se veroizpoved, ki se je določila otroku, tako dolgo ne sme spremeniti, dokler jo otrok sam iz lastne, proste volje ne spremeni, ter določuje gotove, natanko označene izjeme za otroke, ki še niso dovršili sedmega leta.

Člen 3. nalaga staršem in varuhom, kakor tudi verskim služabnikom odgovornost za natančno izpolnjevanje pričujočih predpisov.

Po členu 4. ima vsakdo po dopolnjenemu 14. letu pravico, izvoliti si po svoji prosti volji in prepričanju katerokoli veroizpoved, ter ga mora pri tem oblastvo, če treba, ščititi (seveda če se v tem času ne nahaja v takem umskem ali duševnem razpoloženju, v katerem je lastno prosto prepričanje izključeno).

S pričujočimi določbami medverskega zakona je torej popolnoma izčrpno ugotovljeno, kako je sprva veroizpoved otroku določiti, in v katerih primerih se sme že določeno veroizpoved do dopolnjenega sedmega leta premeniti, dočim je med dopolnjenim 7. in dopolnjenim 14. letom sploh vsaka prememba nedopustna. Od dopolnjenega 14. leta naprej pa nastopi čas, ko vsak lahko veroizpoved po lastni volji izpremeni.

Do tega leta mora torej veroizpoved, — ki se je po §-u 1. določila, in po §-u 2. izjemoma do 7. leta spremenila — ostati v veljavi in so starši in varuhi odgovorni za natanko izvrševanje tega predpisa.

V jasni zvezi s temi predpisi medverskega zakona o določi veroizpovedi otrok in o načelni neizpremenljivosti te veroizpovedi do dopolnjenega 14. leta so določbe državnega ljudskošolskega zakona o verouku za otroke, ki so od dopolnjenega 6. do dopolnjenega 14. leta zavezani obiskovati šolo. Državni ljudskošolski zakon z dne 14. majnika 1869, drž. zak. št. 62 (deloma spremenjen po noveli z dne 2. maja 1883 drž. zak. št. 53) določa v §-u 1., da ima ljudska šola nalogo, vzgajati otroka v versko-nravnemu zmislu, in navaja v §-u 3. med učnimi predmeti za občo ljudsko šolo, odnosno v §-u 17. med učnimi predmeti za meščansko šolo na prvem mestu verouk. V §-u 5. se (v soglasju z zakonom o razmerju med šolo in cerkvijo z dne 25. maja 1868 drž. zak. št. 48, ki je izšel sočasno z medverskim zakonom) odreja, da morajo za verouk poskrbeti in ga nadzorovati pred vsem dotična cerkvena oblastva. Po §-u 20. ne smejo starši ali njih namestniki otrok pustiti brez poduka, ki je predpisan za javne ljudske šole. Po §-u 21. začenja šoloobveznost z dopolnjenim šestim letom in traja do dopolnjenega 14. leta, izstopiti pa sme učenec iz šole le, ako si je pridobil za ljudske šole predpisanega najpotrebnejšega znanja, namreč v verouku, branju, pisanju in računanju. Po §-u 22. so starši ali varuhi tudi tedaj, kadar se otroci podučujejo doma ali v zasebnem učnem

zavodu, za to odgovorni, da se podučuje otroke najmanj v obsegu, ki je predpisan za ljudsko šolo, o čemur naj se šolsko nadzorstvo, če o tem dvomi, primerno prepriča.

Gre sedaj za vprašanje, ali veljajo zgoraj navedena načela o veroizpovedi otrok in njih verski vzgoji tudi za otroke onih oseb, ki — posluživši se po členu 14. in 16. d. o. z. pristoječe jim pravice, — ne pripadajo nobeni zakonito pripoznani cerkvi ali verski družbi, ki so torej skratka povedano: »brez veroizpovedi«.

Zakon z dne 9. aprila 1870 drž. zak. št. 51, ki ga navaja pritožnik, govori le o »zakonu« oseb, ki ne pripadajo nobeni zakonito priznani cerkvi ali verski družbi, ter o tem, kako se morajo voditi porodni, zakonski in mrtvaški registri zanje. Zlasti je v §-u 3. tega zakona določeno, da naj porodne in mrtvaške registre za te osebe vodi okrajno glavarstvo, v katerega okraju se je primeril slučaj rojstva ali smrti, in da mora oblastvo vpis tudi tedaj, kadar je pristojnost dvomljiva, začasno izvršiti, obenem pa vpeljati nadaljno postopanje. Tudi § 4. določa, da se mora vsak slučaj rojstva ali smrti, ki ga je vpisati v te matice, od onega, ki je to dolžan storiti, najpozneje tekom 8 dni, in sicer navadno osebno, naznaniti, ter v slučaju rojstva zajedno navesti ime, ki naj se da otroku. V §-u 5. je povedano, kdo je dolžan rojstvo naznaniti. Ta zakon urejuje torej glede otrok takih oseb le naznanilo in vpis rojstvenih slučajev.

Vodstvo matic ima pravni pomen samo za ugotovitev in posvedočbo državljskih osebnih pravic, ki je potrebna raz stališča javne uprave, kakor tudi zasebnopravnih interesov, dočim se navedba veroizpovedi v maticah raz državnega stališča vpisuje le v svrhu evidence, nikakor pa se s tem vpisom ne določa veroizpoved.

Ker se mora vsakega otroka takoj po rojstvu vpisati v kako rojstno matico, predpisuje zakon za otroke staršev brez veroizpovedi, — za katere še ni dana veroizpoved z rojstvom samim — namesto vpisa v rojstno matico cerkve ali verske družbe vpis v rojstno matico, ki jo vodi politično oblastvo; v ta namen je tudi ustanovljena dolžnost naznanila tekom osmih dni (§ 5.).

Ako veli izvršilni ukaz z dne 20. oktobra 1870 d. z. št. 128, ki se je izdal k zakonu z dne 9. aprila 1870, v §-u 1., odst. 2., da je v rojstnih in mrtvaških maticah na onih mestih, kjer bi bilo po ma-

tičnih predpisih omeniti veroizpoved, vpisati označbo »brez veroizpovedi«, ima to le negativen pomen, da zakonito priznana veroizpoved ni (ali še ni) določena.

S citiranim zakonom z dne 9. aprila 1870 pa se ni prav nič določilo, ali in kateri veroizpovedi naj pripadajo taki, v rojstno matico političnega oblastva vpisani otroci z ozirom na njih bodočo versko vzgojo in na verouk.

Nasprotno morajo tudi za take otroke veljati le zgoraj navedene določbe, ki urejujejo vobče veroizpoved in versko vzgojo otrok.

V teh zakonitih določilih pa se pod »vero« ali »veroizpovedjo« ne da razumeti zgolj negativni pojem »brez veroizpovedi«, marveč le one verske izpovedi, ki dado, ker so zakonito priznane, oziroma ker je država njih ustav odobrila in njih združni značaj priznala, zadosti jamstva za to, da se bode otroka podučevalo v onih nraavnih pojmih »vere«, ki jih ima država v mislih kot važnega činitelja otroške vzgoje, ne pa, da se morda pod imenom »vere« vcepuje v srce naravnost negacija vsake vere ali celo načela, ki kršijo pravni in nraavni čut otrokov.

Člen 1. medverstvenega zakona predpisuje, kakor zgoraj pokazano, ná vse strani natanko, kako se mora vršiti prva določitev veroizpovedi za otroka.

Kadar se namreč ne more vporabiti nobene izmed določb odstavka 1. do 3. tega člena,—tedaj mora po odstavku 4. oni, ki mu gre pravica vzgojevati otroka, določiti zanj veroizpoved (in sicer iz navedenih razlogov zakonito pripoznano veroizpoved), torej predvsem starši in varuhi, ki so po členu 3. tega zakona odgovorni za natančno izvršitev teh predpisov.

Res je, da otroka staršev, ki so brez veroizpovedi, ne more zahtevati kaka določena verska družba za se, ako namreč niti otrok, niti njegovi starši nimajo s to versko družbo pravnih stikov, ki bi upravičevali pravico le-te, podati zahtevo v zmislu člena 3., odstavek 2. leg. cit., to pa ne spremeni prav nič na dolžnosti staršev, da določijo svojemu otroku, ki je za časa

rojstva brez veroizpovedi, zakonito priznano veroizpoved, v kateri naj se ga vzgaja in podučuje.

Ako se temu nasproti ugovarja, da pod besedo »vera« v členu 1. do 3. medverskega zakona ni treba nujno razumevati zakonito pripoznane veroizpovedi — saj je v členu 4. pod »veroizpovedjo« tudi zakonito ne pripoznana razumeti — zadostuje opozoriti na to, da se, četudi bi bil člen 4. res takó tolmačiti — ta zakonita določba, ki uravnava prosto izber veroizpovedi **oseb po dopolnjenem 14. letu** — nikakor ne more pritegniti v tolmačenje strogih (zwingend) predpisov o določbi veroizpovedi **otrok**.

Iz tega sledi, da morajo tudi starši, ki so brez veroizpovedi, svojim otrokom, in sicer najpozneje, ko stopijo ti v šologodno starost, torej s šestim letom, poskrbeti zakonito pripoznano veroizpoved, v kateri se mora otrok vsaj do dopolnjenega 14. leta vzgajati.

Dr. R. A.

b) Zemljiški posestniki v občinskem lovskem okrožju so upravičeni do pritožbe zoper zakup občinskega lova. Kadar so oblastva v konkretnem slučaju »po razmerah« za potrebno spoznala obširnejšo razglasitev lovske dražbe, kakor jo določa § 2. ministrskega ukaza z dne 15. decembra 1852 drž. zak. št. 257, se mora način te razglasitve v administrativnem postopanju natanko določiti. (Upr. sod. 22. marca 1910 št. 2916, B 7311 A.)

Pri razpisu dražbe za zakup občinskega lova v J. je c. kr. okr. glavarstvo naročilo županstvu, naj doposlahi mu razglas o licitaciji lova na običajen način razglasi in potem na občinsko uradno desko pribije.

Izvršujé ta ukaz, je županstvo dalo ta razglas v nedeljo dne 12. aprila 1908 pred župno cerkvijo v J. ustmeno razglasiti ter ga od 13. do 25. aprila 1908 na tamošnji uradni deski pribitega imelo.

Na podlagi izida licitacijske razprave z dne 28. aprila 1908 je okrajno glavarstvo R. potrdilo kranjsko industrijsko družbo kot zakupnico občinskega lova v J. v zmislu § 4. min. ukaza z dne 15. decembra 1852 drž. zak. št. 257.

Vsled priziva, ki so ga vložili A. H. in tov. iz P., je deželna vlada v Ljubljani izpodbijano potrdilo lovskega zakupa razveljavila

ter odredila zopetno dražbo imenovanega lova, češ, da se naročeno obširnejše razglasilo zakupa ni pravilno izvršilo, ker se je v nasprotju z navadami, obstoječimi v občini J., izvršilo objavljenje zgorajnega razglasa le pred župno cerkvijo na P.

Prizivu, ki ga je zoper to odločbo vložila kranjska industrijska družba, je c. kr. poljedelsko ministrstvo ugodilo, odločbo deželne vlade kranjske razveljavilo, ter zopet uveljavilo razsodbo prve inštanice, ker se vsled izjave županstva J. razglasi glede važnih občinskih zadev, po krajevnem običaju tako objavljajo, da se jih pribije na občinsko desko v J., razglasi pa samo pri župni cerkvi v J. Če se razglas ni objavil pred župno cerkvijo na P., ni v tem najti nobene pomanjkljivosti postopanja.

V pritožbi na upravno sodišče trdé J. M. in tov. iz P., da ravno kar navedena izjava županstva J. ni resnična, marveč da se po krajevnem običaju, ki velja v občini J., vse važne občinske zadeve, predvsem tudi lovske zadeve, razglasujejo pred župno cerkvijo na J. in na P. Za »običajno« razglasitev prideta obe župni cerkvi, ne pa obstoječe štiri podobčine v poštev.

Razlogi razsodbe upravnega sodišča:

Kar se predvsem tiče manjkajoče legitimacije pritožnikov, ki jo navaja protispis, se legitimacije do pritožbe protitožnikom ne more odrekati, ker so vsi pritožniki, — kar je neoporečeno, — zemljiški posestniki. Kot take jih mora zelo zanimati, da se občinski lov, čigar dohodki se po zakonitih določbah med nje razdele, za čim najvišjo vsoto dá v zakup; upravičeno smejo torej tudi zahtevati, da se v varstvo njih koristi vse ukrene, kar bi utegnilo osigurati tak ugoden izid dražbe.

Med te odredbe spada nedvomno primerna razglasitev lovske licitacije, ker je v interesu vsakega posameznega zemljiškega posestnika, kakor tudi posestnikov sploh, da se da licitacijskemu postopanju najširšo publiciteto.

Posamezni zemljiški posestnik je gotovo upravičen ugovarjati, ako tu omenjene odredbe niso bile izdane, in ni nadalje razmotrivati, v kateri podobčini stanuje dotični zemljiški posestnik, je-li kaj vedel o razglasu ali ne, marveč razsojevati je zgolj o tem, formalnem dejstvu, se je-li razglas izvršil na običajni, zakonu primerni način.

V tem oziru je sodišče uvaževalo, da po §-u 2. že omenjenega ministrskega ukaza iz leta 1852. obligatorno res ni drug način razglasitve predpisan, kakor ta, da se razglasna uradno desko pribije.

Ukaz pa veli še vrhutega, da se razglas po razmerah lahko še na obširnejši način objavi. Na ugovore od nasprotne strani, da ta obširnejši način objave v ukazu samem ni neobhodno predpisan, da torej ni bistvena pomanjkljivost, ako se ga ne uvažuje, se sodišče ni moglo ozirati, ker izpodbijani ministrski odlok sam ne zastopa stališča, češ, da bi se v danem slučaju ne mogla vršiti obširnejša razglasitev, nasprotno smatra po svojem besedilu način razglasitve, kakor ga je odredilo okrajno glavarstvo, za merodajen, ter se le peča z vprašanjem, se je-li ta način razglasitve v pričujočem primeru res izvršil.

Sodišče ne more segati preko vsebine te odločbe ter ni imelo preiskovati, je-li bilo treba to obširnejšo razglasitev v pričujočem primeru sploh ukazati ali ne, marveč je moralo dejstvo upoštevati, da so vse inštanice to obširnejšo razglasitev smatrale za potrebno.

Sodišče je našlo, da v pričujočem slučaju dejanski stan, ki je bil ugotovljen v teku administrativnega postopanja, še ne zadostuje za rezrešenje merodajnega spornega vprašanja, ali je bilo za krajevnoobičajno objavo razglasa o dražbi občinskega lova v J. treba tudi ustmenega naznanila tega razglasa pred farno cerkvijo na P.

Pričujoči, od županstva na J. izdani izjavi, se ne vjemate, ker se v prvi izjavi, izdani na poziv okrajnega glavarstva v R. trdi, da se razglasi, ki se tičejo tudi koristi podobčine P., navadno objavljajo pred farno cerkvijo na P., dočim je v drugi, na prošnjo kranjske industrijske družbe izdani izjavi povedano, da se le one zadeve, ki se tičejo specielno podobčine P. ter njenih posestnikov, iz prijaznosti razglase pred cerkvijo na P.

To postopanje onemogoča torej zanesljivo presojo za ta slučaj važnega vprašanja, ali spadajo razglasi o dražbah lovskih zakupov med one zadeve, ki se po krajevnem običaju razglase tudi pri farni cerkvi na P.

Dr. Lapajne.

Književna poročila.

Dr. Adolf Stöhr: Psychologie der Aussage. Berlin 1911. Verlag Puttkammer und Mühlbrecht; str. 189, cena 4 K. Psihologija izpovedbe zanima praktične juriste, ki naj že po po licu izpovedujočega spoznajo, ali govori resnico ali ne, ali se moti ali laže, zanima pa pač tudi vsakega naobraženca sploh, ki se hoče v fluktujoči človeški družbi vsakogar, s kojim ima posla, ogledati, da ve, koliko naj mu da vere. Umljivo je torej, zakaj je v Berlinu izhajajoča zbirka „Das Recht“, ki prinaša pravne razprave za juriste in lajike, že prav kmalu po svojem postanku posegla po temi „Psychologie der Aussage“.

Navedeno knjigo je spisal dunajski vseučiliški profesor filozofije Stöhr; njegovo ime smo že večkrat srečali v enketah, ki so se tikale kakega juristično-psihološkega problema. Imel je tu prav srečno roko. V poljudnem, a stvarnem tonu je zbral v eno celoto vso obširno snov, ki jo dobavlja psihologična disciplina na polju ocene proste izpovedbe sploh in pa eksperimentalno pridobljene izpovedbe posebej. Vso snov je spravil v sistem, ki mu glede določitve mej teme in logične zgradbe ni ničesar očitati.

V tej knjigi najprvo obrazloži predpogoje izpovedbe in sugestije: zapamtenje, spomin, izraz besed, sugeriranje; potem obdela izpovedbo: resnično, nalašč neresnično, zamolčanje, slepo in nezavedno izpovedbo. Vse to najprej s stališča splošne psihologije. Nadalje razmotruje z diferencialno psihološkega stališča vpliv spola, zdravja, starosti, duševnih hib na izpovedbo ter končno razlaga načela dobesednega tolmačenja izpovedbe, psihologije zaslišujočega in „umetnosti“ (spretnosti?), kako se spravi zavedno izpovedbo v gotovo smer. Vrlo dobro piše v zadnjem poglavju o psihologični diagnostiki dejanskega stanu ali o „umetnosti“ (?), kako pripraviti izpovedujočega do nezavedno-resnične izpovedbe. Glede forenzične uporabnosti novih metod, ki se propagirajo za preskuševanje izpovedb z ozirom na stvarno resničnost, je Stöhr — v nasprotju z nekaterimi zastopniki mlade discipline — zelo oprezen. Za sedaj odklanja uporabnost osobito asocijacijske metode, ki hoče priti na ta način do uspeha, da sklepa iz poljubno danih odgovorov izpovedujočega na določene, pa kar tje vržene dražilne besede (Reizworte) na neko notranjo zvezo predmeta izpraševanja z vednostjo izpraševanca o tem predmetu. Pač pa pričakuje lepih uspehov od tolmačenja nezavedne izpovedbe, ki ne pozna nikakih eksperimentov, pa pač zahteva tem bolj potrpežljivega in vestnega opazovanja znakov sami sebi prepričane — zavesti opazovanca, ki niti ne slutiti, da je opazovan. Tu govori o velezanimivi moralni in pragmatični mimikriji, o utiskih, spomnih in fantazmih, ki so v oblasti prvotnih nagonov, n. pr. egoizma, seksualizma, in še drugih duševnih pojavih, ki se na kratko niti ne dajo navesti. Vse to so stvari, s katerimi se mora do dobra seznaniti vsak moderni sodnik, ki ima posla z živim materijalom prič in strank in ki naj odločuje in razsoja po svojem prostem predvaru. Nепreobsežna, prijetno pisana, tudi ne predraga Stöhr ova knjiga utegne prav dobro služiti za informačno sredstvo in za uvod v teorijo ocene izpovedbe. Teoretično podkovanemu izpraševalju ne bo težko, da na podlagi lastnih izkušenj preizkusi praktično uporabnost najmlajše, še nikjer tradirane discipline ter jo tudi morda tuintam še izpopolni.

Dr. M. D.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. avgusta 1912.

— („Zveza slovenskih odvetnikov“.) Dne 16. junija 1912 se je vršil v dvorani ljubljanskega občinskega sveta VII. redni občni zbor. Ob 10. uri otvori predsednik dr. Triller občni zbor, pozdravi predvsem vse došle izvenkranjske kolege ter predsednika odvetniške zbornice dr. Majarona, konstatira sklepčnost in oriše delovanje „Zveze“ v preteklem poslovnem letu.

Dočim južni obmejni kraji ne potrebujejo več tolike opore v društvu, kaže nam položaj na severnih mejah žalostno sliko, katere vzrok je neizprosna iz centrale sistematično inaugurirana germanizatorična tendenca justične uprave; omenja dalje važnejše dogodke društvene kronike, spominja se smrti nestorja slov. odvetništva dr. Janeza Mencingerja in kolega dr. Alojzija Brenčiča, in se ob sklepu poročila zahvaljuje odličnemu društvenemu sodelavcu dr. Juro Hrašovcu in drž. poslancu dr. Ravniharju za požrtvovalno podpiranje društvenih teženj.

Iz poročila društvenega tajnika dr. Zupanca posnamemo, da se splošno neugodni politični položaj zrcali jasno v reševanju jezikovnih pritožb, v katerih se je v preteklem poslovnem letu vložilo skupaj 43. Od teh je bilo ugodno rešenih 10, dočim so ostale vse druge nerešene. Največ pritožb je iz Štajerske, kjer so justične razmere vsled doslednjega nastavljanja nemških sodnikov skrajno krivične. Poročilo priporoča vzlic neugodnim uspehom dosledno vlaganje pritožb, ker vsaj nekoliko zadržujejo poslabšanje razmer, ter nasvetuje sestanek slov. odvetnikov mariborskega okrožja, kjer je skrajna potreba, da se medsebojno določijo natančne direktive za nadaljno taktiko. —

Poročilo se brez debate odobri.

Blagajniško poročilo dr. Koka lja izkazuje prejemkov 2672 K 06 vin, izdatkov 2247 K 71 vin., prebitka tedaj 434 K 35 vin. Čisto premoženje znaša koncem leta 1911. skupaj 6601 K 42 vin. Med izdatki je že všteta na lanskem občnem zboru dovoljena subvencija društvu „Slovenski Pravnik“ v znesku 2000 K.

Slede nato referati o justičnih razmerah v posameznih okrožjih na Štajerskem in Koroškem.

Debate o vzorno sestavljenih referatih se udeleže: dr. Juro Hrašovec, dr. Triller in dr. Ravnihar, ki pojasnuje stališče slovenske parlamentarne delegacije in stavlja končno natančna navodila za enotno postopanje v posameznih deželah.

Na predlog dr. Novaka izreče občni zbor zahvalo požrtvovalnim referentom ter priporoča odboru sklicanje sestanka slovenskih odvetnikov in notarjev v mariborskem okrožju.

O delovanju penzijskega odseka, kateremu je lanski občni zbor poveril sestavo načrta penzijskega štatura, poroča tajnik dr. Zupanc. Odseku sta došla dva načrta, prvi v obliki samostalnega predloga dr. Koka lja, ki priporoča ustanovitev penzijskega fonda v okviru društvenih pravil kot samostojni odsek pod vodstvom neodvisnega kuratorija, drugi s strani dr. Pirca, ki predlaga ustanovitev posebnega penzijskega društva, ki naj združi vse, tudi izven društva stoječe slov. odvetnike in notarje.

Oba predlagatelja pojasnjujeta glavna načela svojih osnutkov; po daljši debati sklene občni zbor na predlog predsednika dr. Trillerja; penzijski odsek, obstoječ iz dr. Majarona, dr. Lipolda in dr. Žirovnika naj prouči oba načrta po vzorcu sličnih inštitucij ter svoj elaborat dopošlje vsem slov. odvetnikom in notarjem v presojo. Ako smatra ustanovitev v okviru „Zveze“ umestnim, naj skliče odbor izredni občni zbor, z edino točko dnevnega reda: „Ustanovitev penzijskega zaklada“.

Za tekoče potrebščine odseka sme odbor dovoliti primeren kredit.

Volitev odbora: Na predlog dr. Novaka se izvolijo „per acclamationem“ za predsednika dr. Karl Triller, za odbornike dr. Brejc, dr. Hrašovec, dr. Kokalj, dr. Krisper, dr. Kušar, dr. Rybař, dr. Schweitzer in dr. Zupanc; za revizorje dr. Tavčar in dr. Tekavčič. — Nato zaključí predsednik ob 1. uri popoldne občni zbor, zahvaljujoč se vsem referentom za temeljita poročila.

(Osebnosti vesti.) Imenovani so: za ministrskega tajnika v pravosodnem ministrtvu ministrski podtajnik dr. Milan Škerlj; za deželnosodne svetnike: okrajna sodnika in sodna predstojnika Ivan Toporiš v Kostanjevici za Novo mesto, Henrik Lasič v Ajdovščini za Gorico, okrajna sodnika Rudolf Sterle v Gorici za Gorico in Rudolf baron Rinaldini okrožja višje deželne sodnije Tržaške za trgovsko in pomorsko sodišče v Trstu; za okrajne sodnike in sodne predstojnike: sodniki dr. Fran Goršič v Ilirski Bistrici za Kostanjevico, Ivan Nežič na Krku za Motovun in dr. Herman Ferjančič v Podgradu za Ajdovščino; za okrajne sodnike: sodniki dr. Jakob Kušej v Gradcu za deželno sodišče v Gradcu, dr. Karel Krauseneck v Kopru za okrožje višjega deželnega sodišča Tržaškega, dr. Karel Milič v Pazinu, dr. Avgust Trevisan v Kopru in Lenard Vinci v Sežani, vsi za Gorico; za sodnike: avskultanti Ivan Kerč za Vrhniko, dr. Milko Krajnc za okrožje višje deželne sodnije Graške, dr. Jakob Konda za Kamnik, dr. Maks Schellenegger za Konjice, dr. Julij Wallner za Radgono, dr. Henrik Fohn za Slov. Bistrico, Josip Rojec za Sežano, Konstantin Marušič za Pulj, Fran Boškin za Koper, Alojzij Žigon za Podgrad, dr. Mirko Smaič za Volosko-Opatijo; za avskultanta: pravni praktikant dr. Ciril Pavlin. — Premeščeni so: sodnika dr. Pavel Skabrne na Vrhniki v Litijo in Anton Kajfež v Velikih Laščah v Radovljico, notar Anton Galle iz Logatca v Ljubljano. — Podeljeno je okrajnemu sodniku okrožja višje deželne sodnije v Gradcu dr. Metodu Dolencu mesto okrajnega sodnika pri višji deželni sodnji v Gradcu. — V stalno komisijo za izvrševanje kazni v sodnih ječah deželne in okrajne sodnije v Ljubljani so imenovani za zaupnika okrajni glavar v p. Gustav del Cott in računski ravnatelj v p. Anton Costa, za namestnika okrajni sodnik v pok. Ferdinand Stare in okrajni glavar v p. Štefan Lapajne.

— (Bivši češki minister krajan dr. A. Randa) sloviti učenjak, je praznoval svoj petdesetletni profesorski jubilej. Leta 1862. je bil namreč imenovan izrednim profesorjem prava na še takrat nedeljeni — nemški — praški univerzi. Po delitvi univerze je prevzel Randa na češki univerzi stolico za državljansko pravo; na tem polju je — kakor je pač splošno znano — znanstvena kapaciteta svetovnega slovesa.

— (Fran Tomšič †.) V 71. letu svoje dobe, pa še vedno v aktivni službi, je umrl dne 30. pr. m, gospod Fran Tomšič, c. kr. dvorni svetnik pri višjem dež. sodišču v Gradcu. Bil je morda samo pet dni bolan in malo poprej je predsedoval civilnemu senatu, t. zv. dvojezičnemu senatu. Živahnemu možu se ni poznalo, da služi in sodi že 45 let, in nihče ni slutil, da leže tako hitro k večnemu počitku. Poznala ga je cela generacija zlasti slovenskih odvetnikov, bil je pa tudi predobro znan sodniškemu, odvetniškemu in notarskemu naraščaju, ker je bil dolgoletni komisar pri sodnih, odvetniških in notarskih izpitih. Takisto je bil član komisije za fiškalni izpit, in kakor reminiscenca polpreteklih dnij se poroča, da mu je bilo ponudeno tudi mesto komisarja pri II. drž. izpitu na vseučilišču graškem, toda — le za komisije, ki izprašujejo italijanski. To ponudbo je pa Tomšič odklonil, vendar ne — zaradi neznanja italijanščine. Pokojnik ni bil na ta način v pravniških krogih le splošno znana, marveč tudi visoko spoštovana oseba, to pa vsled svojega temeljitega pravniškega znanja, bistroumnega in objektivnega presojanja, in nemalo tudi vsled svoje skromnosti in odkritosti. — Porojen je bil pok. Tomšič l. 1842. v Starem trgu gri Ložu iz preproste kmetske hiše. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, pravoslovne študije pa na Dunaju. L. 1868. je vstopil v sodno prakso v Ljubljani in prebivši sodni izpit z odliko, je postal pri dež. sodišču ljubljanskem sodni pristav in preiskovalni sodnik. Pri preiskavah je s svojim bistriim pogledom in z neumorno vztrajnostjo znal razvozlati marsikatero zapleteno zadevo in bil na glas, da je strah — obdolžencev. V Postojni, kamor je bil potem imenovan za okrajnega sodnika, je služil le malo časa, vendar se ga pa še dandanes spominja postojniški okraj, kako dober sodnik in očetovski svetovalec da je bil Tomšič. Od septembra 1884. pa do l. 1895. je služil zopet v Ljubljani, prva tri leta kakor svetniški tajnik, nadalje pa kakor sodni svetnik. L. 1895. ga pokliče predsednik pl. Waser na poskušno službo pri nadsodišču v Gradcu za pol leta, kakor je bilo tedaj v navadi. Tomšič se je popolnoma obnesel in kmalu za tem je bil imenovan za svetnika pri nadsodišču. L. 1904. je dobil naslov in značaj dvornega svetnika, od l. 1905. dalje pa je bil prvi nadomestni predsednik II., t. zv. dvojezičnemu senatu. — Tomšičeva karijera kaže že sama obsebi, kako izborna kvalifikacija ga je dičila. Hodilo mu niti ni na pot to, da je bil v svojem srcu in pa tudi v svoji rodbini zvest sin svoje domovine in da je v spornih slučajih votiral za enakopravnost slovenskega jezika. Le-to seveda zgolj temeljem zakonskih predpisov, kajti za druge nagibe je bil veliko prerahločuten in premiroljuben, končno pa tudi vsekozi le sodnik, ki se mu ni dalo, udeleževati se narodnostnih preprirov. Pokojni Fran Tomšič je bil prvi Slovenec, ki si je priboril z velikim svojim umom mesto v gremiju višjega dež. sodišča v Gradcu in užival od prvega do zadnjega razloženo spoštovanje. Delo društva „Pravnika“ in njegovega glasila je spremljal s toplimi simpatijami in društvo je ob njegovi smrti s posebnim pismom izrazilo svoje sočutje velecenjeni njegovi rodbini. Čast spominu pokojnega odličnjaka!

— n.

(Dr. Karl Štrekelj †) V enem tednu so v Gradcu pokopali dva odlična Slovenca. Za dvornim svetnikom Tomšičem je dne 7. t. m. umrl vseučiliški profesor dr. Karl Štrekelj, star šele 53 let. Z njim je veliko prerano izgubil slovenski narod znabiti svojega največjega sodobnega jezikoslovca.

Njemu se ima tudi slovenska pravna terminologija zahvaliti za marsikatero dobro popravo ali dopolnitev. Saj je bil dr. Štrekelj po smrti M. Cigaleta l. 1889 imenovan za urednika slovenski izdaji državnega zakonika in naravnost srečno naključje je bilo, da je državni zakonik objavil vse gradivo novih civilno-pravnih zakonov v dr. Štreklejevem prevodu. Dr. Štrekelj je slovenščino v vseh njenih narečjih izborno poznal in bil v stanu sloveniti po vseh pravilih jezika in njegovega duha. Zato so tudi njegovi prevodi zakonov tako gladki in lahko razumljivi, med njimi osobito izvršilni red, ki mu je bilo treba za toliko novih pojmov poiskati pravih slovenskih izrazov, To njegovo delo je prestalo, ko je bil l. 1897. imenovan za profesorja slavistike na vseučilišču v Gradcu. Vendar pa je kakor preje, tako tudi poslej z raznimi svojimi jezikoslovnimi razpravami in nasveti uspešno vplival na razvoj slovenskega jezika. Bil je izredno nadarjen etimolog in si pridobil s tozadevnimi deli slavo tudi izven Slovanov. Delo prve vrste so njegove „Slovenske narodne pesni“, ki jih je po „Slov. Matici“ izdajal toliko let. V peresu nekako mu je ostala zgodovina slovenskega jezika, katero je z veliko ljubeznijo pripravljaval in ž njo seznanjal le svoje slušatelje. Dr. Štrekelj je bil rodom Kraševac, treznega in odkritega značaja. Še vseučiliški dijak na Dunaju, je bil literarno delaven, pisal je redno za „Ljubljanski Zvon“ nekrologe raznih slovanskih pisateljev, estetične razprave i. t. d.; njegov jezik je bil vzvišen in krepak. Gmotnih sredstev je imel malo, a z jekleno marljivostjo si je pomagal naprej. Ko je bil dosegel doktorat modroslovja, moral je biti nekaj časa odgojitelj in čakati boljšega. Pravo življenje je pričakal šele z 38. letom, ko je postal vseučiliški profesor. V zadnjih 15.ih letih je pokazal, kaj smo ž njim — izgubili sedaj, ko je po dolgi, mučni bolezni moral oči zatisniti za vekomaj sredi najboljšega dela in v najlepši dobi znanstvene zrelosti. Kakor ves narod, žaluje tudi slovensko pravništvo ob njegovem grobu in mu ohrani časten in hvaležen spomin!

—n.

(† Poljedelski minister dr. Albin Bráf.) Po dolgotrajni bolezni je umrl na svojem posestvu blizu Prage znameniti češki politik, znanstvenik in strokovni pisatelj dr. Albin Bráf. Rojen je bil l. 1851. v Pragi, je ondi promoviral l. 1874, se posvetil prvotno sodni službi, potem pa bil imenovan profesorjem nacionalne ekonomije na češki trgovski akademiji, l. 1882 pa izrednim profesorjem nacionalne ekonomije na praški češki univerzi. Cesar ga je dvakrat poklical v ministrski svet; kot aktivnega poljedelskega ministra ga je dohitela smrt. Svojo bogato knjižnico je volil c. kr. češki Karlo-Ferdinandovi univerzi s tem, da je knjižnico svoječasno izročiti novi (drugi) češki univerzi na Moravskem.

— (Stalna delegacija avstrijskih odvetniških zbornic) je pod predsedstvom dr. viteza Feistmantla zborovala dne 20. in 21. junija t. l. na Dunaju. Odvetniško zbornico kranjsko je zastopal njen predsednik dr. Danilo Majaron. Dr. Ružička je razpravljaval o novem odvetniškem redu; delegacija je v smislu tega referata sklenila zahtevati, da se pripuščajo odvetniki k obrtnim sodiščem, da se za odvetniške kandidate uvede v obliki sodnega izpita poseben odvetniški izpit, da se odvetniška imuniteta v zakonu natančneje očrta in da se pripuščajo za substitucijo pisarniških uradnikov tudi ženske. Glede vprašanja zagovorništva v (novem) vojaškem kazenskem postopku se je sprejela resolucija, v kateri se obžaluje, da se ni v novem po-

stopku varovala pravica, da se smejo vsi odvetniki brez izjeme sprejeti v zagovorniško listo. Delegacija je glede reforme pravice revnih sklenila, da ostani v veljavi desedanje načelo brezplačnega zastopanja revnih, da torej zastopnik revnih v kazenskih zadevah nima terjati odškodnine od države; pač pa bi bilo razmotrivati vprašanje, ne bi li zbornice same take kolege, ki so v večji meri zaposleni z zastopstvi revnih strank, oškodovale iz lastnih zborničnih sredstev. Predlogu zveze sodnikov, da se osobito v svrhu proučevanja zakonskih osnutkov ustanove proste delegacije pravniških poklicev (vseučiliški profesorji, sodniki, notarji in odvetniki) se je pridrilo. Predsedstvo delegacije tvorijo predsedniki zbornic na Dunaju, v Pragi, Lvovu, Brnu in Gradcu. *M. G.*

— (Pravniška zborovanja na Dunaju.) V prvi dekadi meseca septembra t. l. se vrše na Dunaju razna pravniška zborovanja. Centralni odbor zveze avstrijskih sodnikov vabi sodnike in državne pravdnike iz Avstro-Ogrske, Nemčije, Italije, Lichtensteina, Bulgarije in Švice (iz držav, v katerih so sodniki organizirani) na splošno zborovanje sodnikov, ki se bo vršilo od 1. do 3. septembra. Razpravni predmeti so: 1. porote ali prisežniki (referent dež. sod. svetnik dr. Altman), 2. stališče sodnikovo v civilnem postopku (ref. dež. sod. svetnik dr. Wehli), 3. varuški sodnik (ref. dež. sod. svetnik dr. Hauke), 4. stališče sodnikovo v pravni državi (ref. dež. sod. svetnik dr. pl. Engel). Na zabavnem programu so izleti udeležencev (z damami) v dunajsko okolico (Kobenzl, Schönbrunn, Prater) i. dr. — V času od 3. do 7. septembra se vrši XXXI. zborovanje nemških juristov 1912; na dnevnem redu te odlične skupščine je 13 predavanj vseh pravniških panog. — Za čas od 7. do 9. septembra sklicuje društvo spodnjeavstrijskih koncipientov svoje kolege iz cele Avstrije na splošno zborovanje avstrijskih koncipientov. Obravnavalo se bo na tej skupščini o stanovskih vprašanjih, kakor o „*numerus clausus*“, skrajšanju prakse, prisilni organizaciji i. t. d. *M. G.*

— (Dve imunitetni vprašanji.) Zakon o nedotičnosti in neodgovornosti članov državnega zbora in deželnih zborov z dne 3. oktobra 1861 št. 98 je prav tako, kakor so mnogi drugi zakoni iz prve konstitucionalne dobe, po svojem besedilu nejasen. Njega § II. veli: „Noben član državnega zbora ali deželni zborov se za časa, do kler traja sesija, ne sme radi kaznjivega dejanja zapreti ali sodno preganjati brez dovoljenja zbornice, razen ako se ga zasači na samem dejanju. Pa tudi, ako se ga zasači na samem dejanju, mora sodišče predsedniku zbornice takoj javiti, da je bil poslanec dejan v zapor. Ako zahteva zbornica, mora zapor prenehati ali pa se mora preganjanje odgoditi za ves čas sesijske dobe. Isto pravico ima zbornica glede zapora ali preiskave, ki se ukrene zoper člana zbornice izven sesijske dobe. (Razprta mesta so v zakonu navadno tiskana.) To besedilo velja že pol stoletja, a še vedno vzbuja veliko dvomov. Tako je v najnovejšem času postalo dvomljivo, ali traja sesija tudi tedaj naprej, kadar je deželni zbor odgoden za Najvišjim reskriptom? Pri državnem zboru se vedno jasno razlikuje med odgoditvijo in med zaključkom sesije; ali pri deželni zborih se pripeti včasih, da zborujejo celo leto le po en, dva dni, potem se pa odgode navadno z Najvišjim reskriptom. V praksi se je do najnovejšega časa zastopal nazor, da je razlikovati med odgoditvijo, ki jo izreče zbornični predsednik in med odgoditvijo, ki ima

za podlago cesarski reskript. Le v prvem slučaju se je smatralo, da traja imuniteta še dalje, v drugem pa se je videlo ukin imunitete.

Vrhovno sodišče je rešilo z odločbo z dne 11. marca 1912, o. št. Nd VI 74/12-1 stvar drugače. V slučaju preganjanja nekega štajerskega deželnega poslanca je odklonilo vsako sklepanje z razlogom, da je bila druga sesija desete dobe štajerskega deželnega zbora dne 4. februarja 1912 z Najvišjim reskriptom samo odgodena, da torej spričo tega poslančeva imuniteta traja naprej, in bi se sklepanje v kazenskem postopanju glede tega poslanca moralo smatrati za kršitev po § II, cit. zak. zajamčene imunitete, dokler zbornica ne da dovoljenja za preganjanje. —

Drugo vprašanje pa je, ali se sme nadaljevati kazensko postopanje, ki je že dospelo do prvoinstančne sodbe pred nastopom imunitete, ako se sodba od katere koli strani izpodbija. Nekateri so zadnji stavek gori navedenega paragrafa tolmačili tako, da gre kazensko postopanje svojim potom naprej, le ako zbornica to zahteva, naj se preganjanje ukine in odgodi do konca sesije. Tudi ta slučaj je prišel v najnovejšem času do rešitve, sicer samo po sodnem dvoru II. stopnje, ali vendar naj ga priobčim v tej zvezi radi popolnosti. Deželni in državni poslanec X. se je čutil žaljenega po javnem govoru svojega tovariša, tudi deželnega poslanca Y. Ker takrat deželni zbor, kojega član je Y., ni zboroval, tožil je X. Y-a pred okrajnim sodiščem radi prestopka razžaljenja časti. Y. je bil obsojen, pa se je pritožil na deželno kakor prizivno sodišče. — Pri prvi prizivni razpravi je stavil Y. nove dokazne predloge, ki so se dopustili. Akt je romal radi zaslišanja pripuščenih prič k trem okrajnim sodiščem. Preden pa se je vrnil nazaj k prizivnemu sodišču, je bil sklican dotični deželni zbor na sesijo, ki pa je bila kmalu z Najvišjim reskriptom odgodena. Deželno kakor prizivno sodišče je nato storilo sklep, da se od zaslišanja ene priče, ki je bila dopuščena, pa se je ni našlo, odstopi, obenem pa je ukrenilo, da se nov narok za prizivno razpravo tako dolgo ne odredi, dokler se sesija deželnega zbora ne zaključi. Zoper ta sklep se je poslanec X. pritožil, češ, sodišče ni smelo povzeti inicijative; stvar deželnega zbora bi bila zahtevati, da se preganjanje ukine. Višje deželno sodišče v Gradcu pa je z odločbo z dne 3. aprila 1912, o. št. D 74 12-1, izpodbijani sklep potrdilo in izreklo: Vodilno načelo glede imunitet poslancev je v prvem stavku §-a II zakona z dne 3. oktobra 1861, št. 98 drž. zb. izraženo, namreč, da noben član deželnih zborov za časa, ko traja sesija — razen ako se ga zasači na dejanju samem, ne sme radi kaznjivega čina biti brez dovoljenja zbornice zaprt ali sodno preganjan. Oreditev sodnega naroka, čeprav v kazenski stvari, ki je bila započeta še pred otvoritvijo sesije, je brezdvomno čin sodnega preganjanja; zato je deželno kakor prizivno sodišče popolnoma pravilno postopalo, da jo je opustilo. Zadnjemu stavku navedenega paragrafa je moči v primeri s temeljnim, na prvo mesto postavljenim stavkom pripisovati le ta pomen, da je zbornica upravičena vsak čas varovati imuniteto svojih članov, ako se je sodno preganjanje ne glede na označeno načelno prepoved dejanski upotilo.

Dr. M. D.

Pregled

izvršbe prostih prejemkov po zakonu z dne 17. maja 1912 št. 104 dr. zak., ki stopi v veljavo dne 1. avgusta 1912.

(Iz razpisa pravosodnega ministrstva z dne 31. maja 1912 št. 29 naredbenika c. kr. pravosodnega ministrstva.)

		od prejemkov javnih uradnikov in njih zaostalih in sicer		od prejemkov oseb oborožene sile in orožništva ter njih zaostalih in sicer		od prejemkov zasebnih uslužbencev in njih zaostalih in sicer		Od prejemkov navedenih v § 291 št. 1, 2 in 3 izvr. f. (pokojnine od ustanov, rente iz zavarovalnih pogodb, rente za voljo telesnih poškod in dr.)
		od aktivitetnih (dejavnostnih) prejemkov	od pokojnin	od aktivitetnih prejemkov	od pokojnin	od službenih prejemkov	od pokojnin	
Izvršbe prosti so	pri izvršbi za nepri- viligirane terjatve	dve tretini najmanj 2000 K	dve tretini najmanj 1200 K	dve tretini najmanj 2000 K	dve tretini naj- manj 1200 K	2000 K	1200 K	1200 K
	pri izvršbi radi da- jatev po zakonu pristoječe pre- živnine (alimenti in dr.)	ena tretina najmanj 800 K	ena tretina najmanj 500 K	ena tretina najmanj 1000 K	ena tretina naj- manj 500 K	800 K	500 K	500 K
	pri izvršbi v iz- terjanje davkov, javnih davščin z dokladami in prenosnin	dve tretini najmanj 2000 K	dve tretini najmanj 1200 K	dve tretini najmanj 2000 K	dve tretini naj- manj 1200 K	1000 K	600 K	1200 K

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26 oz. 22.

z dne 16. januarja 1896 št. 89 drž. zak. iz leta 1897. (Odločba kasacijskega dvora z dne 10. aprila 1912 Kr II 151/12.)	233
b) 1.) Naštevanje stroškov v §-u 381. k. pr. r. ni taksativno. 2.) Določba §-a 393. k. pr. r. ne ustanavlja zastran stroškov v prilog zasebnemu obtožitelju-odvetniku nikake izjeme. 3.) Odvetnik, ki svojo zasebno obtožbo sam zastopa, nima pravice do povrnitve kazenskopravnih stroškov. 4.) § 17. naredbe pravosodnega ministrstva z dne 3. julija 1909 št. 82 drž. zak. (odvetniške tarife) se nanaša le na civilnopravne zadeve, § 1. pa le na one kazenske zadeve, pri katerih se vrši zastopanje strank	235
c) Pri kaznivih činih, ki se preganjajo po odst. 1, čl. V. zak. z dne 17. decembra 1862, št. 8 drž. zak. za 1863, določba §-a 530 k. z. sploh ne pride v poštev. Pri zasebnih žalitvah orožnikov se šteje rok §-a 530 k. z. od dne, ko zve za žalitev deželno orožniško poveljstvo	239
Izpred upravnega sodišča.	
a) Medverstvena razmerja: Tudi starši, ki so bili tedaj, ko so sklenili zakon, brez veroizpovedbe, so zavezani, da določijo za otroka, ki je bil ob porodu brez veroizpovedbe, zakonito priznано versko izpoved, v kateri naj se ga vzgaja ter v šoli podočuje. (Upr. sod. 8. novembra 1910 št. 6623, B 7704.)	241
b) Zemljiški posestniki v občinskem lovskem okrožju so upravičeni do pritožbe zoper zakup občinskega lova. Kadar so oblastva v konkretnem slučaju „po razmerah“ a potrebno spoznala obširnejšo razglasitev lovske dražbe, kakor jo določa § 2. ministrskega ukaza z dne 15. decembra 1852 drž. zak. št. 257, se mora način te razglasitve v administrativnem postopanju natanko določiti. (Upr. sodišče 22. marca 1910 št. 2916, B 7311 A.)	246
3. Književna poročila	249
4. Razne vesti	250
5. Pregled izvršbe prostih prejemkov po zakonu z dne 17. maja 1912 št. 104 drž. zak., ki stopi v veljavo dne 1. avgusta 1912	256

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 1·20.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvaš. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1·80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3·20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3·20.

Tabela o zemljiškoknjižni kolokovnici K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakon o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. pol, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 1·60; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvaške:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3·60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljevini, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvaški članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5·60.

Kazenskopravni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najcenejše, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne v gotovini ali v poštnih znamkah.